

Hlavní sponzor
ročníku 2017

*Od Růženky ke slonům
Krásné jméno Démon
Šťastné příběhy siroteků
Mediterrán po africku*

Vydává:

ZOOLOGICKÁ A BOTANICKÁ ZAHRADA MĚSTA PLZNĚ

... VAŠE OBLÍBENÉ MÍSTO PRO ODPOČINEK I POUČENÍ

Léto bylo bohaté na návštěvníky

Foto Kateřina Misíková

V úterý 15. srpna přivítala Zoologická a botanická zahrada města Plzně 300 000. návštěvníka. Stala se jím rodina Hlaváčková z Hracholusek na Křivoklátsku. Rodiče Petra a Jaroslav jsou učitelé, doprovázeli děti Antonína (9) a Terezku (6). Jménem města Plzně je s ředitelem zahrady Ing. Jiřím Trávníčkem přivítal náměstek primátora Ing. Petr Náhlík. VIP návštěvníci si mohli nakrmit šimpanze a své oblíbené žirafy. Plzeňskou zoo navštěvují jedenkrát za rok, spolu s pražskou a libereckou. Zoologická a botanická zahrada prožívá letos návštěvnícky vydařenou sezónu a mohla by dosáhnout zajímavého konečného čísla. Dosud nejlepší rok 2011 byl ve

znamení 460 969 návštěvníků, měsícem s dosud nejvyšší návštěvností – 106 859 osob – byl srpen 2010. Více než 400 000 lidí ročně přichází pravidelně od roku 2007. Hlavními letošními lákadly jsou nosorožčí mládě Růženka (*5. 2.) a lvíče Amira (*12. 9. 2016).

STAROPLZENEČTÍ REBELOVÉ

Po roční technicko-organizační odmlce se letos před koncem školního roku konala v lochtinském amfiteátru znovu akce Děti bavi děti. Žáci ze základní umělecké školy ve Starém Plzenci zde odehráli muzikál Rebelové. Na motivy stejnojmenného filmu jej napsal a nastudoval učitel „zušky“ Roman Škala (na snímku). Doprovodný orchestr hrál a herci zpívali na živo. Zajímavostí je určité zrod konečné choreografie. Je dílem samotných představitelů jednotlivých rolí a vytvořili ji při čtyřdenním uměleckém tvůrčím soustředění.

Muzikál měl staroplzeneckou premiéru 15. června letošního roku a již 28. 6. následovala první repríza před více než 600 žáky plzeňských škol. Potlesk po jednotlivých písních a na konci představení byl účinkujícím odměnou za naprosto profesionální představení.

Součástí předprázdninového programu pro děti plzeňských škol, které letos finančně podpořila i část plzeňských obvodů, bylo promítání environmentálních filmů. Premiéru měl snímek Český les v proměnách času. O jeho natočení se zasloužil Městys Klenčí pod Čerchovem. Nejenže má nejvyšší horu tohoto pohoří ve svém názvu, ale je i neoficiálním centrem jeho domazlické části a výrazně se zasloužilo o vybudování Domu přírody Českého lesa, jež sídlí v jednom ze zdejších historických domů.

(fh)

Foto Kateřina Misíková

Krajiny mého srdce

Josef Hart

PŘÍBĚHY JSOU JEJICH PŘIDANOU HODNOTOU

Každý v sobě nosíme nějakou tu krajinu svého srdce. Některé lze sdílet s přáteli, neboť svoji malebnost, výjimečnost, krásou osloví každého. Koho by například nenadchlo České středohoří! Potom jsou ty ryze osobní, intimní, s nimiž nás pojí osobní pouto: Jsou třeba úplně obyčejné, obecně ničím zajímavé, ale pro nás jsou místem dětství, prázdninového poznávání, jsou spojené s velkým osobním prožitkem. Jako student jsem byl několikrát na chmelové brigádě. Pro mladší malé vysvětlení: Jejich posláním bylo na chmelnici, dříve než byly vynalezeny česací linky, z chmelové révy otrhat hlávky a v tzv. větvech jimi plnit přípravné žoky. Zažil jsem už dnes neexistující chmelnice v okolí Podmokel na Rokycansku a chmelnice u seвероčeského Lubence. A právě toto místo je pro mne dodnes těmi nezapomenutelnými „chmelany“ na konci prázdnin a počátkem nového školního roku. Ne, že bych neměl vztah k Podmokelsku, k tomu malebnému koutu na pokraji křivoklátských hvozdů na konci Plzeňského kraje. Naopak. Zdejší krajina mě dokáže vytáhnout i z nehlubší

ho splínu. Ale chmelové vzpomínky patří k místům v okolí Lubence. Zde se mi vybavuje ranní cinkání lžicemi o esůs – čili hliníkové jídelní misky – 29. srpna, v den výročí Slovenského národního povstání, s komentářem, když nás nenecháte slavit, alespoň malá vzpomínka. A to těšení na nedělní invazi rodičů na chmelnici od ranního motoráčku. Byla to neocenitelná pomoc. Jak záviděli těm, kteří měli auto a nemuseli se kodrcat nejpomalejšími vlaky na západě Čech.

Hodně se toho zde od těch dob změnilo. Ta krajina mého srdce je ale stále stejná! Vzpomínky, dokud člověk žije, jsou nezničitelné. Ještě více jsem absolvoval brigád bramborových. Dokonce ještě v dospělosti v rámci pomoci úřadů a institucí zemědělství. Prstů na obou rukou je méně, než bylo těch míst. Jen jedno mi ale přirostlo k srdci. Krajina kolem Kasejovic. Možná k tomu pomohly i ohýnky a pečení brambor ke konci sklizně. Při rozložce, na které zdejší zemědělské družstvo zemáky pěstovalo, dým a vůně pálící se natě pokrčil celé okolí. A řesanický kostelík domalovával tu idylku jako vystřižený z Ladových obrázků. Příběhy ke krajinám patří. Jsou jejich ozdobou, prémie, třešničkou na dortu, přidanou hodnotou. Dodávají jim další rozměr. Obvykle mu rozumíme jen my sami, ale o co je osobnější, tím je cennější. O to více přimkne krajinu k srdci. Skončil čas dovolených. Pokud jste se z ní vrátili s další krajinou v srdci, z duše vám ji přeji. Tím spíše, pokud k ní patří nějaký hezký příběh.

S kamarády ze zoo

Již po několik let děti na letním příměstském táboře pořádaném Sdružením IRIS a Zoologickou a botanickou zahradou města Plzně vyrábějí kartónové hračky pro ukrácení dlouhé chvíle lvů a šimpanzů. Foto Ivana Jandová

Letošní příměstský tábor S kamarády ze zoo se konal letos již po patnácté. Pro velký zájem měl tři běhy: dva v červenci v 1. ZŠ a třetí v posledním prázdninovém týdnu. Menšímu počtu účastníků stačily prostory Environmentálního centra Lüftnerka. Motto tábora znělo Fantastická zvířata a kde je najít. Inspirací byly film a stejnojmenná kniha J. K. Rowlingové. Táborníci se po několik dní ocitli v říši magických tvorů a zapeklých úkolů. Čekalo je seznámení s královstvím lesa při lesní pedagogice, zajímavý program o netopýrech s lidmi ze záchrané stanice Nyctalus, návštěva vlčích sourozenců, foukání skla nebo ukázka psůvodů a odchytyvého vozu plzeňské městské policie. Na programu byla též beseda o přežití, návštěva lanového centra, sokolnická ukázka a také poutavé informace o zoo proložené velkou dávkou legrace. Děti objevovaly fantastické schopnosti zvířat v zoo, měly možnost nahlédnout do některých zázemí a také vyrobit z kartónových krabic speciální hračky pro lvy a šimpanze. Podnikly cestu za pokladem, ve specializované expozici Akva tera na Palackého tř. hledaly jaké zvíře se schovává pod jménem Karel; svoji neobjektivnost prokázaly v Domě strašidel. Během tábora se nezapomnělo ani na oblíbenou stopovačku a poslední den ukončilo představení pro rodiče; většina scének se nesla v duchu táborového tématu. (jj)

CITÁT TOHOTO ČÍSLA:

KDYŽ SE ROZPRŠÍ, STĚŽUJÍ SI LIDÉ, ŽE SE POČASÍ ZKAZILO. CHVÁLIT JASNOU OBLOHU V OBDOBÍ SUCHA PŘEDPOKLÁDÁ ZTRÁTU PUDU SEBEZÁCHOVY. PŘÍRODA SE NÁM VZDÁLILA A MY VÍCE NASLOUCHÁME VRZAJÍCÍMU SOUKOLÍ TRHU A VÁBNÍČCE POTĚŠENÍ NEŽ HLASU SCHNOUCÍCH LISTNÁČŮ. CESTOVNÍ RUCH ZA DEŠTĚ UTÍCHÁ, ALE LOUKY I SLATĚ DĚKUJÍ UKLIDŇUJÍCÍM ŠUMEM.

Roman Szpuk, šumavský meteorolog z Churáňova

FOTO NA TITULNÍ STRANĚ:

Vzácný albin klokana rudokrkého.

Foto Taťána Tpyltová

KRÁLOVSTVÍ JEDU PLNÉ MLÁĎAT

Miroslav Dohnal, terarista

ZAČÁTKEM SRPNA SE V KRÁLOVSTVÍ JEDU V ZOOLOGICKÉ A BOTANICKÉ ZAHRADĚ MĚSTA PLZNĚ NARODILY TŘI DRUHY PLAZŮ: KOBRY ČERVENÉ, SMRTOŠI ZMIJÍ, TURECKÉ ZMIJE A V OČEKÁVÁNÍ JSOU I MAMBY ČERNÉ.

Stříkající kobry z čeledi korálovcovitých patří do tajuplného hadího světa. Jsou to legendárně obávané a uctívání živočichové, o kterých se tisíce let vyprávějí báje. Dorůstají délky 150 cm, mají sytě červené zbarvení. Jsou velmi temperamentní a zvídavé. Jejich jed je složen ze synaptických neurotoxinů a působí na nervy a ovlivňuje svaly. Vyskytují se v Africe na území Egypta, Súdánu, Etiopie, Somálska, Keni, Tanzánie, Čadu a Nigerie. Živí se převážně malými savci, ještěry, menšími hady a ptáky. Dospělé kobry dokážou vyplivnout při ohrožení jed až do vzdálenosti třech metrů.

Před třemi lety jsme s nadějí pozorovali jejich páření, ale nakladená vejce byla, bohužel, neoplozená.

Letos začátkem léta samice nakladla šest vajec, z nichž čtyři byla oplozená. Inkubační doba je 65 dní. Počínaje 18. 7. se začaly postupně líhnout malé kobry – jedna samice a tři samci. Mláďata jsou ve vynikajícím stavu, hned po svlékání sama přijímají potravu, od narození jsou velmi temperamentní a při ohrožení plivají jed. Návštěvníci je ale z provozních důvodů nevidí, jsou umístěna v zázemí pavilonu.

Nejtajemnějším druhem Království jedu je smrtonoš zmijí. Pochází z Austrálie, z okolí Sydney. Je to robustní had, který se podobá zmijím. Má zavalitě a kratší tělo a trojúhelníkovitou hlavu. Patří do čeledi korálovcovitých.

Hadi se většinu času zdržují na jednom místě zahrabaní v listí nebo v písku. Mají velmi tenké konce očí, který si nastavují před tlamou a napodobují jím červa. Takto lákají ptáky, ještěrky a hlodavce, které tak snáze uloví. Co do jedovatosti jsou smrtonoši zmijí umístěni na

16. místě mezi nejedovatějšími hady světa. Dorůstají délky 50 až 90 cm. Zbarvení je u nich velice variabilní. Ti chováni v plzeňské zoo jsou vybarveni do červená. Barva je jedním ze způsobů jejich ochrany. Žijí-li na červeném písku, výborně je maskuje. Nejsou příliš agresivní, člověku hrozí nebezpečí pouze, když na ně šlápne; jed je neurotoxický. Navíc se vyskytují mimo dosah civilizace. Jsou vejcoživorodí.

Během roku je v jejich expozici teplota mezi 26 až 33 °C. Od listopadu do února hibernují při 16 °C.

Že je samice březí, jsme usoudili, když začala přibírat na hmotnosti. Poté, co se 16. 7. narodilo osm mláďat, jsme byli všichni nadšení. Radost byla o to větší, že je to druh, který se v zoo ani v soukromých teráriích v ČR nechová!

Zmije turecká – latinsky *Montivipera xantina* – byla popsána v roce 1849 podle dvou exemplářů dospělých samic pocházejících od antického města Xantos, dnešního Kiniku v jihozápadní Anadolii. Zoologové Nilson a Adren uvedli v roce 1986 délku těchto hadů 96 až 115 cm. V Evropě jsou známí od Istanbulu až po turecko-řecké pohraničí, obývají také ostrovy Patmos, Lipsos, Leros, Samos, Kos, Chios a Lesbos.

Je to druhý nejedovatější had Evropy. Musí se přizpůsobit různým klimatickým podmínkám souvisejícím s jejich rozšířením od nulové nadmořské výšky až do dvoutisícových hor. Od pobřeží až po vnitrozemí.

Zmije je velmi toxický druh – jed obsahuje enzymatické látky a hemoraginy (cytotoxiny). Kousnutí je velmi bolestivé, snižuje se po něm krevní tlak a vzniká srážení krve. Postižená končetina může i odumřít.

Zmije turecká jsme získali od soukromého teraristy, chováme je v zázemí pavilonu Království jedu. První roky se nám je nedařilo rozmnožit, ale letos na jaře jsme zaznamenali námluvy. Březost těchto hadů je 90 až 115 dní. Druh je vejcoživorodý. Devět mláďat se narodilo 14. 7. Po 10 dnech věku se začnou svlékat, od té doby dobře sami přijímají potravu. Mladé zmije jsou v expozici a návštěvníci je se zaujetím sledují.

Mamba černá je nazývána bičem Afriky. Bývá dlouhá až 2,5 m, ale jsou záznamy o délce až čtyři metry. Zbarvení je velice variabilní od žluté přes olivovou až po šedou a jejich odstíny. Druhé jméno dostala podle barvy sliznice uvnitř tlamy. Je nejrychlejším hadem světa, rychlost může dosáhnout až 20 km/hod. Současně je nejedovatějším hadem Afriky. Žije v otevřených savanách, polopouštích a křovinatých oblastech od Senegalu po Jihoafrickou republiku. Pohybuje se po zemi i stromech. Její potravou jsou drobní savci, ptáci a malí hadi. Patří do čeledi korálovcovitých. Je vysoce toxickým hadem, převládají u něj neurotoxiny, jež působí na nervová centra. Další složky jsou homoliziny, které rozkládají červené krvinky, a antikoagulanty. Ty zpomalují srážení krve.

Tento druh jsme získali od soukromého chovatele z ČR. Jsou to inteligentní hadi, vědomi si své síly. V našem teráriu se ale chovají klidně. V závěru února jsme pozorovali páření. Po polovině července nakladli šest vajec, z nichž tři byla oplozená. Při inkubaci od 55 do 90 dní čekáme líhnutí mláďat kolem 20. 10.

Za necelé tři roky existence expozice Království jedu odchoval zdejší kolektiv teraristů již šest druhů hadů.

Foto Taťána Typltová

Kmotři se představují

V popředí
primátor
města Plzně
Martin Zrzavecký

Od Růženky ke slonům

V den narození vážilo nosoržčí mládě necelých 50 kg. V den křtu to bylo již kolem 350 kg. Až bude Růženka na začátku dospělého věku, bude její hmotnost dosahovat jedné tuny.

HOLUBA KRVAVÉHO VYSTŘÍDAL BUBLÁK

Přesně po roce navštívil 1. září Zoologickou a botanickou zahradu města Plzně biskup plzeňský monsignore Tomáš Holub a převzal na další rok patronát nad jedním z chovaných holubů – tentokrát nad plemenem holuba domácího český bublák. Je obyvatelem nových voliéř u horní budovy statku Lůftnerka. Vzácný host zároveň připomněl vyhlášení 1. září Svatým otcem Dnem modliteb za péči o stvoření. V roce 2016 převzal patronát nad ohroženým filipínským holubem krvavým.

Bubláci patří mezi holuby tzv. polního typu, velikostí ani tvarem těla se tedy příliš neodlišují od divokého holuba skalního. Specifickým hlasovým projevem plemene je bubláni; vzniklo modifikací vrkání holubů v dlouhotrvající zvuk, který se přirovnává k zurčení potoka, zvonění zvonu nebo bubnování. Původní pravlasti bubláků je Orient. Po jejich průniku do Evropy se začali chovat především v Německu. (vo)

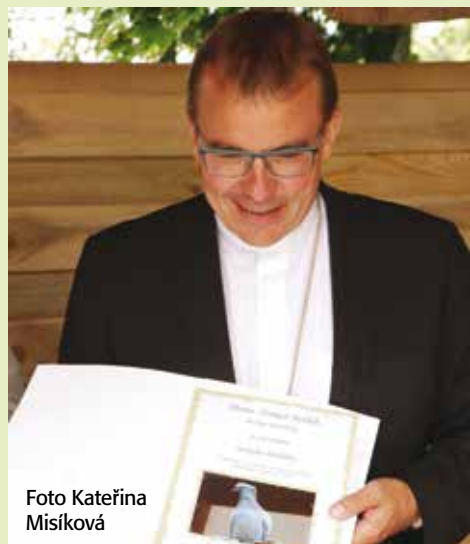

Foto Kateřina
Misíková

Jméno Růženka navrhly pro druhé mládě nosorožce indického narozeného 5. února letošního roku v plzeňské zoologické a botanické zahradě děti a přátelé zoo. Bylo to v březnu, ale na oficiální křest si musela malá samička počkat až do konce června. Výjimečnosti zvířete by měl odpovídat i jeho kmotr. Mnohým by se byla líbila pěvecká celebrita Karel Gott. Ostatně měl být kmotrem už samice Manjuly po jejím příjezdu do Plzně v roce 2010. Po několika slibných jednáních přímo s Místrem se ale nakonec omluvil, že přece jen zůstane tvář jediné zoo – pražské. Sešlo i z křtu jejího

druhorozeného potomka. Aktu se ujala Rada města Plzně v čele s primátorem Martinem Zrzaveckým. Někteří ze zaměstnanců zahrady byli zklamáni. Celebrita je přece celebrita, ty dnes letí a křest by se dostal na stránky novin. Možná i titulních, alespoň těch bulvárních.

Na rozdíl od nich si myslím, že lepší volba než na Radu města Plzně padnout nemohla! Není nikdo další, kdo by si takovouto počtu zasloužil více!

Nemít v roce 2008 politickou ale i finanční podporu od vedení města, těžko mohla zahrada požádat o dotaci z evropských fondů, ztěžilo se mohlo před koncem téhož roku v místech příštích nových expozic afrických a asijských zvířat prvně kopnout... a v půli roku 2010 je slavnostně otevřít. Bez toho všeho by dnes Zoologická a botanická zahrada města Plzně nechovala jako jediná v ČR vzácné nosorožce indické a nekřtila již jejich druhé mládě.

Čas od času si je tyto skutečnosti třeba připomenout. A křest byl pro to příležitostí. A rozhodně to nebyl jen akt vděčnosti za minulost! Ostatně, kdo je z tehdejších radních i na současných postech? Podpora rozvoji zahrady ze strany zřizovatele, tedy statutárního města Plzně, je dlouhodobě trvalá. A jestli se v posledních letech tempo výstavby v zahradě poněkud zmírnilo, tak jen proto, že požadavků na investice je v městské sféře mnoho a ne na každou se hned dostane. Jeden důvod. Dalším je časová náročnost nové stavby projektově a legislativně připravit. A zvláště, je-li mezi nimi takový záměr, jakým je nový areál zahrady nazvaný Sloni na Mži. Peníze na projekt už jsou díky pochopení zřizovatele, ale i Plzeňského kraje, vyčleněny a do konce roku by se mělo začít projektovat. Určitě dobrá zpráva!

František Hykeš

Foto Taťána Typltová

Foto Taťána Typltová

Letos křtili jménem Metalfestu HammerFall

Stalo se již tradicí, že při každém ročníku červnového Metalfestu pokřtí jedna z předních účinkujících kapel v zoologické zahradě významné zvířátko. Letos švédská heavy metalová skupina HammerFall dala jméno dospělému pětimetrovému samci krajty mřížkované. Glenna, jak zní od počátku června jeho jméno, návštěvníci naleznou v expozici Svět v podzemí. Předchozí ročníky této vrcholné plzeňské hudební události konané od jejího začátku v Lochotínském amfiteátru připomínají křtiny u žiraf se skupinou Accept, medvědů s Uriah Heep, tučňáků (Citron) a prvního nosorožčího mláděte Marušky megastar Alice Cooperem. (mv)

Mějte i Vy v zoo své zvířátko!
Stačí si vybrat a zavolat 378 038 303 (325).

Kmotři se představují

Foto 2x Kateřina Misíková

Krásné jméno Démon

V rámci Vítání nového školního roku s ROP Jihozápad získala chovná skupina lemurů z Tropickeho pavilonu za partnera předsedu ROP Jihozápad a náměstka hejtmána Plzeňského kraje Ivo Grünera. Další z hostů – náměstkyně primátora města Plzně Bc. Eva Herinková – zase pokřtila mládě guerézy angolské. „A jaké jste pro ni vymyslela jméno?“, zeptala se jí ošetřovatelka Simona Haschová. Když hned nezazněla odpověď, ošetřovatelka rychle prozradila, že je to sameček a říkájí mu Démon. „To je přece krásné jméno a určitě odpovídá i jeho naturelu, tak proč vymýšlet jiné?“, ztotožnila se s ním paní náměstkyně. A zatímco nadšeně pozorovala, jak si Démona k sobě tiskne jeho matka, poslouchala dramatický příběh předcházející jeho narození: „Je to dlouho očekávané mládě. Chovná samice byla ještě poměrně mladá, ale samec, ten již byl stařšina a rozmnožit naši skupinu se mu už moc nechtělo. Mladý samec dovezený v roce 2013 se zachoval jako to dělají někteří pánové: Kdepak připravená starší samice. Vzhledl se ve dvou mladých guerézách. Konečně počátkem letošního ledna se mladší z nich narodilo zdravé mládě. Náš Démon. A tak se po čtyřech letech bez odchovaných mláďat těšíme opět z malé guerézy. Bohužel pohrobka, protože krátce po oplození samec uhynul,“ dokončila nakonec šťastný příběh ošetřovatelka. Obvykle každé zvíře má nějaký svůj příběh. Ale tak dramatický jako Démon? (fh)

Pan Jiří Uhlík

Po sedmi letech čekání

Plzeňská zoo chová rysy kanadské (a rysy červené) od roku 2006, kdy byly otevřeny expozice v severoamerické (nearktické) části zahrady. První mláďata – dvojčata – přivedli rysy kanadští na svět na jaře 2010. Další mladá rysy se narodili po víceleté odluce v květnu letošního roku. Jejich kmotry se stali místostarosta Městského obvodu Plzeň 1 Jiří Uhlík a Domovinka Plzeň, zastoupená ředitelkou Mgr. Janou Středovou a třemi seniorkami. Vybrali pro ně jména Bruce a Bonnie. Podle webu zootierliste.de chová rysy kanadské v současné době v Evropě pouze 10 institucí, z toho šest v ČR. Další žijí u soukromých chovatelů. Dosahují hmotnosti od 12 do 17 kg, v zoo se dožívají 15 až 25 let. Jsou menší než rys ostrovid, za jehož poddruh byli dlouho považováni. (mv)

Foto Jaroslav Vogeltanz

Paní Eva Herinková
Foto FOTO FACE

List z herbáře

Jen jedna je původní

Balzamíny (netýkavky) pěstované v květnících zdobily za starých časů nejen venkovský příbytek. Lidé jim říkali ančičky, sultánky nebo pilné lizinky. Současné odrůdy jsou spoustou barevných květů okrasou balkonů i zahrádek.

Rod *Impatiens* (balzamína, netýkavka) zahrnuje jednoleté nebo vytrvalé byliny či polokeře. V našich podmínkách jsou asi nejoblíbenějšími *Impatiens walleriana* a *Impatiens New Guinea*. Obě jmenované netýkavky jsou vytrvalé a dobře snášejí i polostín. *Impatiens walleriana* má pravidelný, keřovitý růst, dosahuje výšky 20 – 40 cm a má červené, fialové, bílé i lososové květy. Existují též formy s květy dvoubarevnými, jednoduchými i plnokvětými. Hybrid *Impatiens New Guinea* se u nás objevil relativně nedávno, v 80. letech minulého století. Ovšem ihned si získal přízeň díky syté barvě listů a květům, které dorůstají v průměru velikosti kolem pěti centimetrů. Nejvýběžnější jsou tyto balzamíny na terase či u domovního vchodu. Pěstování netýkavek je za předpokladu dostatku vláhy velmi jednoduché.

V naší přírodě se setkáváme se třemi druhy netýkavek. Pouze ale jediný je původní, a to jednoletá **netýkavka nedůtklivá** (*Impatiens noli-tan-*

gare). Roste pospolitě na živiny bohatých půdách v listnatých a smíšených lesích, v západních Čechách zejména podhorských; vysoká je kolem jednoho metru a její květy jsou výrazně žluté.

Další dva druhy, rovněž jednoleté, jsou k nám zavlečené. **Netýkavka malokvětá** (*Impatiens parviflora*) je původní na Sibiři, u nás ji najdeme prakticky všude; je lesní rostlinou, stejně tak ji často potkáme v okolí lidských obydlí, na rudérálních stanovištích. Oproti předchozí netýkavce je menší a květy jsou nenápadné.

Netýkavka žláznatá (*Impatiens glandulifera*) je doma v Západním Himaláji. U nás se začala šířit podél řek od počátku minulého století. Dnes ji ekologové právem řadí k jedné z nejagresivnějších invazních rostlin. Vzhledem k velké tvorbě semen její kolonie vytlačují původní pobřežní bylinnou vegetaci. Pro svoji výšku, dosahující až dvou metrů, a zdobené květy od karminově červené až po bělavou, je nepřehlédnutelná. V Bavorsku se začíná hojně uplatňovat i na sušších stanovištích. Rodový název netýkavka a také druhové jméno nedůtklivá je odvozeno od snadného otevírání pukavých tobolek, které od začínající zralosti intenzivně reagují na sebemenší dotek. Chloupně se bleskově svinou a vymrští semena i na několik metrů od rostliny. (kola)

Netýkavka
zahradní
Foto
(repro)

Netýkavka žláznatá
Foto Alena Palmer

Klokaní albín ze Zlína

Poprvé spatřili klokana návštěvníci plzeňské zoo v polovině 60. let minulého století. Ve větším množství druhů a jedinců jsou zde tito vačnatci chováni posledních 20 let. Současná kolekce představuje úctyhodných devět druhů ve třech velikostních stupních. Klokani trpaslíky (klokánek krysí o hmotnosti do 1,6 kg a králíkovitý), středně velká zvířata (klokan rudokrký) i giganty jakými jsou klokan obrovský a rudý vážící až 85 kg. Ke spatření jsou v Plzni i málo chované druhy – klokan bažinný, uru. Novinkou loňského roku jsou klokaní velcí, jež už nechová žádná další zoo v ČR. Od června je raritou mezi stávajícími klokany bíle zbarvený klokan rudokrký, který byl do Plzně přivezen ze Zoo Zlín-Lešná. Ta je proslulá právě odchovem bílých klokanů rudokrských. Od roku 2006 se zde narodilo 130 mláďat, z nichž 14 byli albíni. Bílý klokan je k vidění s klasicky zbarvenými zvířaty ve společné expozici v blízkosti výběhu šimpanzů. Bílé zbarvení pokožky nebo srsti je způsobeno pigmentovou poruchou a může mít dvojí příčinu. Známý, ale velice vzácný albinismus vyvolává chybějící barvivo melanin. Při ztrátě všech typů kožních pigmentů hovoříme o leucismu. (vm-rd)

VZÁCNÉ PTÁKY UŽ NÁVŠTĚVNÍCI UVIDÍ

Chovatelské zázemí nad pavilonem africké noci v plzeňské zoologické a botanické zahradě se od počátku léta vyprazdňuje. Prostory se připravují na rekonstrukci střešky a podkroví. Návštěvníkům to dává mimořádnou příležitost spatřit zdejší živočichy v přístupných expozicích. Ptáky především ve voliérách v Asijské zahradě. Značná část z nich jsou velmi vzácné druhy, některé v přírodě ohrožené vyhynutím. Proto jsou soustředěny v chovatelském zázemí, aby měly klid a veškeré podmínky k hnízdění a vyvádění mladých. Rozmnožování jedinců v lidské péči je u těch nejohroženějších jedinou cestou, jak je zachránit před úplným vyhynutím. Nově tak návštěvníci např. vidí velmi vzácnou majnu Rothschildovu, lori vlnkovaného a další. Skřivan ouškatý a ouhorlík stepní vyvedli mladé, v obou případech jsou to v ČR prvo odchovy. První z jmenovaných opeřenců má rád zimu, vyskytuje se

Skřivan ouškatý
Foto (repro)

v horách nad hranicí lesa a v severských oblastech. V posledních letech občas zalétne na exkurzi i k nám. Druhý druh je středně velký bahňák velikosti kosa. Jeho hnízdní areál zahrnuje Evropu, jihozápadní Asii a severní Afriku. Žije v ploché krajině s nízkým porostem. Je hmyzožravý. I on vzácně zalétne do ČR. (zh)

Foto Tařana Typlťová

Třetí mládě osla kulana

Jediným chovatelem turkmenského divokého osla kulana v ČR je Zoologická a botanická zahrada města Plzně. V expozici asijských zvířat žije od roku 2010. Jejich sousedem je velbloud dvouhřbý.

V Evropě chová kulany 30 zoologických zahrad. Je pro ně vedena mezinárodní plemenná kniha. U vědeckého popisu druhu stál český zoolog Vratislav Mazák. Chovný hřebec Maťo se narodil v roce 2008 v Zoo Bratislava, o osm dní mladší samice Esta v estonské zoo Tallin. Prvního hřebcečka přivedli na svět v roce 2012, kobyliku Enny v září 2015. Třetí mládě, opět samička, přišla na svět letos 13. června. Jejím kmotrem je první náměstek primátora města Plzně Martin Baxa a vybral jí jméno Ema. (mv)

Foto Kateřina Misíková

Pižmoni severní jsou opět v páru

Plzeňská zoo chová pižmoně, statné obyvatele severské přírody, od roku 1998. Návštěvníci je najdou při cestě ke statku Lüftnerka v euroasijské palearktické části zahrady v blízkosti expozice medvědů. První samec Sid pocházel z Liberce. Zajímavým párem vzhledem ke svým jménům byli samec Semmel (Žemle) a samička Piroshka. Přestože Piroshka měla mláďata, nikdy se je nepodařilo odchovat. Letos na jaře původní samec Sam uhynul na srdeční problémy a tříletá Quenkel, původem z berlínského Tierparku, zůstala sama. To se změnilo příjezdem ročního pižmoně Lokiho ze švýcarského Bernu. Jméno získal v Plzni od ošetřovatelů a pochází ze severské mytologie, v níž je jménem Istivého boha. (mv)

U nandu se stará o potomstvo otec

Taxonomickou skupinu běžců tvoří ptáci značných rozměrů, vesměs se zakrnlými křídly a silnými nohama. Dodnes jsou zastoupeni pštros dvoupřstým v Africe, nandu pampovým a Darwinovým ve Střední a Jižní Americe, kasárem přílbovým a emu hnědým na Nové Guineji a v Austrálii a kivi hnědým na Novém Zélandu. V plzeňské zoo běžce reprezentují pštros dvoupřstý, emu hnědý a nandu pampový. A právě tomu se po tříleté odlce vylíhla ze sedmi v květnu nakladených vajec koncem června dvě mláďata. Jak je to u běžců běžné, o jejich zdárný vývoj se od vysezení vajec až po péči o narozené potomky stará samec. Hlavní jejich potravou byla krmná směs pro kuřata vylepšená ošetřovateli o strouhanou mrkev. S přibývajícím věkem se stávali ale stále soběstačnějšími. Loví hmyz a pasou se na travním porostu ve výběhu, který sdílí společně s kapybarami a lamami. Zoologická a botanická zahrada města Plzně chová nandu pampové od roku 1998 a první mláďata odchovála o tři roky později. Ovšem úplně prvními plzeňskými malými nandu se pochlubila již v roce 1958 zoo IRIS sídlící u Radbuzy v Doudlevcích. (rd)

Foto Kateřina Misíková

Okénko do historie

**PRVNÍ MLÁĎATA VARANA MODRÉHO V ROCE 2006
PŘIPSALY PLZEŇSKÉ ZOO VÝZNAMNÉ PRVENSTVÍ
OD TÉ DOBY SE VYLÍHLO JIŽ 52 MLÁĎAT!**

Foto Kateřina Misíková

Na jaře 2004, 21. dubna, získala Zoologická a botanická zahrada města Plzně pár zajímavých stromových pralesních varanů druhu *Varanus macraei*. Na Ruzyňském letišti byl zabaven pašerákům plazů. Pro své nádherné vybarvení – světle modré tělo s černým síťováním – a vzácnost se stali ozdobou specializované expozice Akva tera na Palackého tř. To ale ještě zdejší teraristé netušili, že je za několik let proslaví v odborných kruzích daleko za hranicemi ČR.

Varanus macraei, mezi českými chovateli označovaný jako varan modrý, byl popsán teprve v roce 2001, z jeho života je proto o něm známo zatím málo. Domovem je mu ostrov Batanta v Indoné-

sii. Je jeho endemitním druhem, což znamená, že už nežije nikde jinde na světě. Plaz měří v dospělosti až 110 cm, dvě třetiny z této délky připadají na ocas. Živí se především hmyzem – kobyčkami, šváby, cvrčky, nepohrdne ale ani myškou. Dospívá v 1,5 roce života; s výjimkou období páření žije samotářsky. Náleží do rodiny varana smaragdového.

První dvě mláďata narozená v Akva tera v listopadu 2006 se stala nejvzácnějším přírůstkem plzeňské zoo toho roku. Byla totiž první zoologickou zahradou na světě, které se podařilo varany modré vylíhnout a jednoho ze dvou potomků i odchovat!

Nebyl to náhodný úspěch. Množit varany modré se dařilo teraristům z Palackého tř. i v dal-

ších letech. Do konce loňského roku zde přišlo na svět téměř 50 mláďat (přesně 49), i když ne všechna se podařilo odchovat. Obohatila např. terária v německém Kolínu, Varšavě, Curychu, Halle, Ostravě, Vídni, Záhřebu, Bojnici... Fanouškovský web www.zootierliste.de uvádí, že v Evropě chová varany modré 38 institucí.

Do roku 2010 byl jejich rodiči výhradně pár z roku 2004. V současné době jde už o mláďata z druhé generace odchované v Akva tera.

Loni v listopadu potěšili varani modří teraristy další snůškou. V první dekádě května se po dvouleté odlce vylíhlo v inkubátoru nejdříve jedno mláďe a s odstupem dvou dnů další dvě. (rz)

Inspirace z Austrálie zpestřila prázdninovou nabídku

Český červený králík

Foto Jaroslav Vogeltanz

NEJVÝZNAMNĚJŠÍ PRÁZDNINOVOU AKCÍ V ZOOLOGICKÉ A BOTANICKÉ ZAHRADĚ MĚSTA PLZNĚ SE LETOS STALA PROPAGAČNÍ VÝSTAVA KRÁLÍKŮ, DRŮBEŽE A HOLUBŮ PŘEVÁŽNĚ ČESKÝCH PLEMEN NA STATKU LÜFTNERKA POŘÁDANÁ VE SPOLUPRÁCI S ČESKÝM SVAZEM CHOVATELŮ – OBLASTNÍ ORGANIZACÍ PLZEŇ. KONALA SE POSLEDNÍ DVA SRPNOVÉ VÍKENDY POD HESLEM CO JE ČESKÉ, TO JE HEZKÉ.

„Zřejmě šlo o historicky první spolupráci mezi zoo a Českým svazem chovatelů na našem území, což je trochu zvláštní,“ podivuje se kurátorka a jedna z hlavních organizátorů výstavy Miroslava Palacká. „Obě organizace přece spojuje mnohé: Lásky ke zvířatům, snaha o co nejlepší podmínky, v nichž jsou chována, a jejich propagace na veřejnosti. S nápadem konat takovouto akci přišel kolega Ing. Tomáš Peš. Výstavu domácích zvířat viděl v jedné australské zoo. Nejprve jsme museli samozřejmě možnost jejího pořádání konzultovat se Státní veterinární správou,“ popisuje přípravné kroky kurátorka. „Poté, co jsme obdrželi odpověď, že z její strany nejsou žádná omezení, kontaktovali jsme svaz chovatelů. Na jedné z chovatelských výstav jsem oslovila jejich předsedu Ing. Václava Krů-

Kur domácí plemene česká zlatá kropenka.

Holub český bublák

tu, zda by mohl tuto myšlenku se svými kolegy zvážit a následně s naší zoo začít spolupracovat. Byla jsem mile překvapená, jak kladně byl náš návrh přijat,“ neskrývá nadšení ze spolupráce s chovateli M. Palacká.

Od loňského roku se začal měnit koncept statku, aby lépe vytvořil návštěvníkům představu života na českém venkově. Některá chovaná plemena cizí provenience nahradila plemena česká. V letošním roce přibýly nové expozice s drůbeží, králíky a vzácnou přeštickou nutrií. Přehlídku českých plemen užitkových zvířat doplňuje výsadba českých odrůd rostlin a keřů pěstovaných pro užitek, zdraví a ozdobu.

Přiblížení českých plemen veřejnosti podpořila významně i propagační výstava králíků, drůbeže a holubů. Díky obrovskému zájmu členů svazu chovatelů se podařilo na statku vystavit šedesát holubů osmi českých plemen ve dvaceti barevných rázech, čtyřicet králíků dvanácti plemen, obě česká plemena hus a dalších devět plemen drůbeže. Zvířata vystavovalo dvacet sedm chovatelů. Ta byla na Lüftnerku dovezena vždy v pátek dopoledne a v neděli večer se vracela domů.

Výstava byla slavnostně zahájena za účasti primátora Plzně Martina Zrzaveckého v pátek 18. srpna za doprovodu lidové hudby a tradičním českým uvítáním chlebem a solí.

„Již od ranních hodin jsme zaznamenali na statku zvýšenou návštěvnost,“ hodnotí zájem o výstavu M. Palacká. „Reakce veřejnosti nás velice mile překvapila. Zvláště děti si přítomnost vystavovaných zvířat velmi užívaly. Dospělí ocenili zpestření, které zde po chození mezi exotickými živočichy našli. Myslím, že spousta lidí byla překvapena, kolik plemen a barevných rázů je právě českého původu. Naši chovatelé patří ke světové špičce. Určitě můžeme být právem hrdí na to, co v tomto oboru náš malý národ dokázal,“ nešetří M. Palacká nadšením.

Po oba víkendy byl na výstavě přítomen jak pracovník zoo, tak člen svazu chovatelů. Zodpovídali návštěvníkům jejich dotazy a zájemcům zapůjčili katalog s kontakty na dané chovatele.

Během druhého víkendu nabídla akce nečekaný zážitek: Přítomnost vicemistra Evropy v akrobatickém létání holubů Josefa Voráčka. Vždy dopoledne návštěvníkům zprostředkoval nevšední setkání s krotkými bílými holuby, kteří lidem přistávali na ruku a vraceli se zpět k majiteli. Zvláště pro děti to byl neuvěřitelný zážitek, když jim živý holub přistál na ruce a mohly si ho nakrmit a pohladit. Odpoledne následovala na louce před hlavní pokladnou úžasná přehlídka akrobatického umění holubů. Někteří ohromili salty vzad, jiní tleskáním křídel a další svým stěmhlavým přistáním. K tomu pan Voráček zaníceně vyprávěl o každém plemenu, jeho historii i jednotlivých holubech a jejich tréninku. Ukázka se tak stala zlatým hřebem celé akce. (rz)

Foto Kateřina Misíková (2x)

Botanické družení letos v Plzni

Na návštěvě v arboretu Sofronka

Foto Petr Kuták

Unie botanických zahrad ČR sdružuje v současné době 37 botanických zahrad a arboret. Vznikla v roce 2005 a její hlavní činností je napomáhat při uplatňování poslání botanických zahrad a při jejich celkovém rozvoji. Každoročně se uskutečňují dvě akce, na nichž se jednotliví zástupci mohou setkávat a řešit nejrůznější starosti i radosti spojené s chodem svých zařízení. Je to jednodenní valná hromada, uskutečňující se většinou v lednu, a srpnové vícedenní pracovní-společenské setkání nazvané botanické družení. Každý rok se tyto akce konají v jiné zahradě či arboretu s cílem seznámit se s prací kolegů po celé republice. Letos vyšla řada na Zoologickou a botanickou zahradu města Plzně. Spoluorganizátorem bylo arboretum Sofronka Správy veřejného statku města Plzně.

Družení se uskutečnilo ve dnech 23. – 24. srpna a zúčastnilo se ho více než 50 pracovníků z 11 botanických zahrad a arboret. První den byla

na programu téměř čtyřhodinová exkurze po botanických expozicích zoologické a botanické zahrady. Poté následovala přednáška Ing. Tomáše Peše o Nové Kaledonii a Austrálii. Druhý den si někteří účastníci přivstali a již v sedm hodin ráno přijeli do zahrady znovu, aby si ještě doprohlédli zásobní skleníky a pařeníště, popř. další expozice, které se do prohlídky nevešly. Dopoledne patřilo Arboretu Sofronka. Jeho vedoucí Ing. Jan Kaňák připravil pro přítomné téměř tříhodinovou prohlídku. Po jejím ukončení byl pro všechny účastníky nachystán závěrečný oběd pod širým nebem, který celý program botanického družení ukončil. Akce byla hodnocena všemi zúčastněnými velmi pozitivně. Kromě velice dobré organizace k jejímu zdaru přispělo i krásné slunečné počasí, bez něhož by prohlídky botanické zahrady a arboreta nebyly tak skvělé.

Mgr. Václava Peškova, botanička
Zoologické a botanické zahrady města Plzně

GURMÁNI MEZI ZVÍŘATY

Potravní „fajšmekři“ jsou největší evropské přežvýkavci a turové zubři. Jejich základní potravu tvoří zhruba 50 druhů trav a bylin a 10 druhů stromů. Skladba jídelníčku se samozřejmě výrazně liší podle prostředí, v němž žijí. V polské části Bělověžského pralesa obsahuje dokonce přes 130 cévnatých rostlin. Z toho je 27 druhů stromů a keřů, 14 druhů trav a ostřic a 96 druhů dvouděložných bylin. Dřeviny tak tvoří v celkové skladbě potravy 33 procent, trávy a byliny 67 procent. V běloruské části Bělověžského pralesa je potravní nabídka ještě pestřejší; nabízí více jak 330 rostlinných druhů, největší zastoupení mají lipnicovité trávy. Oblíbenou pochoutkou zubrů jsou žaludy a nejrůznější lesní plody, například ostružiny a houby. (wi)

Foto Jaroslav Vogeltanz

Zubři v Bělověžském pralesu.

Galerie

Pekari - prasata jihoamerického kontinentu

V MINULÉM POKRAČOVÁNÍ JSME SI PŘEDSTAVILI ZVÍŘATA, JEJICHŽ NÁZEV PRASE ZNÍ PRO LECKOHO NEVÁBNĚ. ABY BYLA VIZITKA ÚPLNÁ, JE TŘEBA SE JEŠTĚ ZMÍNIT O ZVÍŘÁTKU JMÉNEM PEKARI. I KDYŽ ZOOLOGICKY JSOU PEKARIOVITÍ SAMOSTATNOU SKUPINOU, PRASATŮM JSOU VELMI PODOBNÍ, S JEMNOU NADSÁZKOU SE O NICH DÁ ŘÍCI, ŽE JSOU TO PRASATA JIHOAMERICKÉHO KONTINENTU.

V současnosti jsou popsány čtyři druhy. Od prasat se pekariovití odlišují způsobem života: žijí ve skupinách, mezi jejich členy se vytvářejí velmi těsné vztahy. Velikost skupin je proměnlivá, u pekari bělobradého může překročit i stovku jedinců. Samci i samice pekariovitých jsou vyzbrojeni ostrými špičkami. Délka těla dospělců včetně hlavy se pohybuje mezi 80 a 130 cm, hmotnost od 17 do 43 kg.

Plzeňská zoo chová pekari páskované. Dalšími druhy jsou pekari Wagnerův a v roce 2007 nově popsany pekari obrovský.

Pekari páskovaný je 80 až 100 cm velké zvíře s výškou v kohoutku do 50 cm a hmotností mezi 15–25 kg. Celé tělo má porostlé dlouhými, tmavě zbarvenými štětinatými chlupy. Za název vděčí nápadnému bílému pruhu na krku.

Vyskytuje se v širokém spektru biotopů od pouště až po tropický deštný a opadavý les v Jižní a Střední Americe od Argentiny po Texas, Arizonu a Nové Mexiko. Vyhýbá se pouze vyšším horským polohám. V současné době pokračuje jeho šíření na sever. Místy se stává synantropním druhem, navštěvuje lidská sídliště,

kde se živí odpadky. Proniká i do větších měst. Ve volné přírodě žije obvykle v šesti až devítičlenných skupinách, které vede starší a zkušená samice. Pekari jsou aktivní přes den, noc přecházejí v norách, které si hloubí většinou pod kořeny stromů. Živí se ovocem, kořeny, plody, travinami, bezobratlými živočichy, malými obratlovci. Podobně jako divočáci se rádi bahní.

Pekari jsou nebojácná a obratná zvířata; v případě nutnosti dokáží vyvinout rychlost až 35 km/hod. Při ohrožení často použijí velmi ostré zuby. Stádo pekariů se dokáže ubránit i jaguárovi. Obávají se jich i jihoameričtí indiáni.

Samice rodí v průměru po 145 denní březosti jedno až čtyři mláďata, která dospívají již v prvním roce života. Po narození jsou velká jako králík, mají jemnou, žlutě až rezavě zbarvenou srst, jsou velmi aktivní a ozývají se slabým bečením.

Pekari páskovaný je často chován v zoologických zahradách po celém světě. (we)

Foto: Kateřina Misíková

Kobra červená (*Naja pallida*)

Foto Taťána Typltová

Samurajská show skupiny historického šermu Gorin.

Japonsko si užívali návštěvníci i účinkující

Letošní květnové Dny japonské kultury byly přelomové. V jejich již téměř patnáctileté tradici měl dramaturgii a organizaci na starosti plně hlavní pořadatel – Sdružení přátel Zoologické a botanické zahrady města Plzně IRIS. Letitý osvědčený partner Městské kulturní zařízení Horšovský Týn se podílelo jen technicky – poskytlo pátystany a další vybavení. Přes nové podmínky se podařilo nejen udržet původní rozsah akce, ale dále rozšířit počet účinkujících. V premiéře se představilo s programem Cesta meče plzeňské zájmové seskupení Budo a roztomilým obohacením byly rovněž dětské ukázky předvedené skupinou KARATEGO Steklý. Děti v japonských kostýmech zpestřily též uvítací ceremoniál, jehož se za sponzory akce – Plzeňský kraj a Město Plzeň – zúčastnili náměstkyně hejtmána Mgr. Ivana Bartošová a Mgr. Martin Baxa, první náměstek primátora. Ke konferenciérskému mikrofonu se vrátil osvědčený moderátor Ing. Pavel Cíh. Svátek tradiční japonské kultury a gastronomie si po oba víkendové dny užívali jak početní návštěvníci, tak účinkující. Svědčilo o tom i několik přidanych představení. (hy)

Budiž léto pochváleno

Vítání léta v Zoologické a botanické zahradě města Plzně v sobotu před jeho kalendářním příchodem dávalo letos návštěvníkům možnost vybrat si mezi pokračujícím cyklem Kultura českého venkova na statku Lüftnerka a volbou Květinové dívky 2017. Malý celoroční folklórní festival pokračoval vystoupením dětského lidového souboru Úslaváček při ZUŠ ve Starém Plzenci s pásmem Škaredý kominík. Květinovou dívkou pro rok 2017 se stala Veronika Mariášová, z druhého a třetího místa k ní vzhlížely Veronika Mestlová a Anna Černá. Léto se vítalo 17. června i u pramenů řeky Střely v Prachometech na Toužimsku. Obdobně jako předešlé ročníky se zde Sdružení IRIS podílelo na environmentální části programu.

K létu patří konec školního roku a prázdniny. A k nim zase každoroční soutěžní akce pro děti – Adie školo, hurá na prázdniny a Ahoj prázdninám, je tu opět škola. Tradičně se za splnění úkolů rozdávají nanuky – letos značky Algida. (ff)

Trojlístek dívek ve věku mezi 12 až 16 lety, jimž letos přikla odborná porota složená z opravdových odborníků na dívčí krásu nejvíce bodů.

Vyznání

KOUZELNÍK PŘÍRODA

Jiřina Hepová

a kohoutek luční. Lahodily oku a zemědělcům těch pár květů nevadilo. Všechno vyrostlo tak, jak mělo. Z dlouhých stébel žita jsme si vyráběli brčka, dnes jsou plastová. Doba se změnila. V módě jsou exotické květiny, a to nejlépe ještě uměle přebarvené (modré orchideje a růže), často nastříkané různými třpytkami (vánoční hvězdy), či kaktusy dozdobené kvítky slaměnek napíchaných na ostnech, aby budily dojem, že kvetou... Přemýšlím, proč chce být člověk klamán? Proč je ochoten za tyto rostliny dát nemalé peníze?

Asi už toho má příroda občas dost a tak nám, abychom se vzpamatovali, připomene skutečnou a přirozenou krásu. Je zcela zadarmo, jen si jí všimnout. Vybírá si k tomu neobdělá pole a louky, aby se zemědělec nemohl mračit. Třeba jako v okolí Plzně, odkud jsou fotografie. Zasela je sama, je přece kouzelník a ten umí překvapovat!

Abych byla spravedlivá, občas ukáže i svoji drsnou podobu. To abychom nebyli tak namyšlení, protože větru a dešti, jak jsme si mysleli, stejně neporučíme!

Foto Jaroslav Vogeltanz

S příchodem kvetoucího léta si vždy vzpomenu na pole a louky mého dětství. Při okrajích v nich kve-

ly běžně vlčí máky a chrpy, také kookoly. Klasická květena luk a lučních kytic byly kopretiny, zvonky

Po půl století před tabulí

František Hykeš

Pokaždé na konci školního roku část lavic osiřela. Žáci, kteří v nich sedávali devět let, se rozprchnou do života. Čas od času osiřel i nějaké to místo za katedrou. V základní škole v Městě Touškově na severním Plzeňsku zůstalo na konci prázdnin volné místo po paní učitelce Mgr. Marii Kilbergerové. Po jedenapadesáti letech v jedenasedmdesáti letech (to jen podstatně mladší dámy se zdráhají prozradit věk) odešla do starobního důchodu.

Nikdo z nás není nenahraditelný. Prázdná, které ale po ní zůstane v plzeňské zoologické a botanické zahradě, je hluboké a asi těžko kdo jiný jej vyplní. Druhý takový nadšenec, jako byla ona, mezi dalšími spolupracujícími učiteli prostě není! Zoo milovala a tu lásku přenášela a vychovávala k ní i své žáky. Nezapomenu na zástupy dětí, které stoupaly k Lüftnerce, když se zde slavily Velikonoce, advent, když prostranství ožilo lidovými řemesly a dovednostmi. Alespoň jeden den musely být součástí dění, a nejen jako přihlížející. Dlouho před tím vyráběly velikonoční vajíčka, vánoční ozdoby. Nestalo se, aby při masopustním průvodu nebyla mezi vítěznými maskami nějaká z Města Touškova. Na Marfušu z ruské legendární pohádky Mrazík alias paní Kilbergerovou vzpomínají jeho pravidelní účastníci dodnes. Jak se blížil termín akce, telefonáty z Touškova byly častější a vždy končily větou: Ani nevíte, jak se děti už těší. A ony se opravdu těšily. Nebylo to jen zbožné přání paní učitelky.

Každá z jejích tříd, a s nimi celá škola, byly samozřejmě kmotrem nějakého zvířátka. A povinný kmotrovský vklad pravidelně výrazně převyšily. Penězi ze sbírek, pytlí usušeného pečiva nebo ža-

ludy pro zubry. „Letos je žaludů málo, ale o to víc se budou děti snažit,“ volala v neúrodných letech.

Přítom hluboké přátelství s plzeňskou zoologickou zahradou se zrodilo tak trochu náhodou: V roce 2004 probírali pátáci při hodině češtiny, co je inzerát. Paní učitelka, ano, byla to paní Kilbergerová, si při té příležitosti někde přečetla nabídku adopce zvířat v pražské zoo. Dětem se ta možnost líbila, ale zároveň jim vadila vzdálenost od hlavního města. „A zvířátka v plzeňské zoo kmotry nechťejí?“, ptaly se. A tak vlastně z náhody vznikl velice brzy vztah, který si se zoo nevytvořila žádná další škola. Děti z Touškova nemohly chybět při slavnostním otevírání expozice tygrů ussurijských, v hojném počtu se zúčastňovaly pravidelných setkání kmotrů, přišly podpořit vernisáž mezinárodní výtvarné výstavy na podporu záchran nosorožců v Galerii dětského výtvarného projevu Paletka. Jeden ze žáků zahrál tak parádní úvodní sólo na trubku, že se právě kvůli jeho výkonu konala ještě demiéra výstavy.

Samozřejmě jakmile začala zoologická a botanická zahrada pořádat květnovou MAY DAY na podporu ochrany přírody a záchranářských projektů, na seznamu zúčastněných škol a dalších subjektů nechyběla Základní a mateřská škola v Městě Touškově. Paní Kilbergerová dokázala myšlenkou MAY DAY děti tak zaujmout a tak je pro ni nadchnout, že jejich stánek patřil pravidelně k nejlepším, k nejinspirativnějším a právě z něj plynul na sbírkové konto nejvyšší finanční obnos.

Jako přes kopírák byly výsledky školy ve sběru použitého potravinářského hliníku. Od prvního ročníku až po letošní byla vždy první v nasbíra-

Foto Jiřina Pešová

ném množství s výrazným předstihem před ostatními. „To by chtělo nějakého tahouna, nadšence, který soutěž rozpumpuje,“ řekli si při prvním ročníku organizátoři. „A co zkouší paní Kilbergerovou, ta umí děti nabudit,“ zazněl hlas. A nemýlil se. Pro sběr hliníku dokázala získat nejen žáky školy, ale též jejich rodiče a veřejnost. Za všechna další slova nejpřesvědčivěji hovoří toto číslo: 960 kg! Tolik hliníku bylo v Městě Touškově sebráno na počest letošního Dne Země. Pro představu – jde o množství, které stěží pobere vrchovatě naložený velký kontejner. V neúspěšnějších letech to bylo i přes jednu tunu. V prvních letech přitom desítky pytlů obětavě vozil do Plzně osobně pan Karel Kilberger na přívěsu za osobním autem. „Moc si přeji,“ vysloví paní Kilbergerová velké osobní přání, „aby pokračovala škola ve sběru i beze mne.“

O tom, nakolik si Zoologická a botanická zahrada města Plzně vážila dlouholeté spolupráce se ZŠ a MŠ v Městě Touškově a velkého osobního podílu Marie Kilbergerové na ní, svědčí osobní poděkování jejího ředitele Ing. J. Trávníčka předané paní učitelce před žáky na konci minulého školního roku.

V království rostlin

Zamyšlení nad novými výsadbami kolem statku Lüftneraka Jen ne kulisa při cestě za občerstvením!

Sláva, konečně, chtělo by se zvolat. Bezprostřední okolí Lüftnerky se dočkalo botanických výsadeb, které zde dlouhá léta chyběly. Několik snah o ně už zde bylo v minulých letech, ale z nejrůznějších důvodů vždy zůstalo jen v záměru. Razantní proměnou prošel záhon nad terasou u expozice tygrů ussurijských, svah pod statkem v zatáčce příjezdové komunikace a stráž za stájí. Zde nově rostou české odrůdy jahodníku a rybízu doplněné ovocnými stromy.

První z uvedených míst se stalo přehlídkou u nás rostoucích léčivých bylin. Pozorný návštěvník se zde dozví nejen základní údaje o rostlině, ale i které části našeho těla dokáže eventuálně pomoci. Takové informace obvykle u různých ukázkových bylinkových políček chybějí.

Výsadba bylin do skupin podle prospěšnosti jednotlivým tělesným orgánům, jež tady byla uplatněna, je pěstitelsky velmi náročná, neboť se vedle sebe sejdou rostliny ze zcela odlišných přírodních

stanovišť, rostliny rozpínají s konkurenčně slabými atd. Do budoucna by možná ještě stálo za to připomenout, že nositeli léčivých účinků jsou v řadě případů rostlinné jedy. Na to nelze zapomínat a tak je k léčivkám třeba i přistupovat. Prudce jedovatý tis červený na počátku expozice je toho jen důkazem. S výjimkou míšku plodů obsahuje jedovatý taxin. Proto lze jeho léčivých vlastností využívat pouze v přípravcích vyrobených farmaceutickým průmyslem a v dávkách stanovených lékařem!

Hlavní proměnou prošel svah pod statkovou kovárnou a truhlárnou. Původní obnovitelné statku počátkem tohoto století ho zatravnili a vysázeli na něm ovocné stromy. Nyní na několika terasách roste směs okrasných a užitkových rostlin, převážně odrůd vyšlechtěných v ČR.

Bylinkový záhon bere většina návštěvníků na vědomí bez připomínek; i když ozvou se hlasy, že by zde spíše čekali ukázky původních květin zdobící venkovské zahrádky jako byly zahrádní kopretiny,

flox, srdcovky, kamzičník, sultánky, lichořeřišnice, lilie, čemeřice, pivoňky, kosatce, astrý. Ke statku z přelomu 19. a 20. století by se určitě hodily. A při současném pojetí zahrad a jejich funkce a s tím, jak stará venkovská generace odchází na onen svět, není daleko doba, kdy tyto více či méně zapomenuté nebo polozapomenuté květiny budou připomínat právě jen botanické zahrady.

Naproti tomu poměrně rozporuplně je vnímán osázený svah pod statkovou kovárnou a truhlárnou. Ti, kteří upřednostňují především jeho ozdobnou funkci, jsou nadšeni a nešetří slovy chvály. Naopak ti, co se více soustředí na detail než celek, kroutí hlavou, proč vedle sebe rostou užitkové a okrasné rostliny, i když sjednocujícím prvkem je jejich původ: Většina z nich byla vyšlechtěna v ČR. A statek chce mít v novém pojetí co nejvíce českou tvář. Má ji zvýraznit též image vlajka a velký transparent se sloganem České – hezky.

Pokračování na straně 14.

V království rostlin

Pokračování ze strany 13.

Jaký komentář k diskusi nad nově upraveným sva- hem by asi přidal zdejší neúspěšnější hospodář, podle něhož je statek pojmenován, Josef Lüftner? Na svahu, orientovaném k jihu, by určitě vysadil vin- nou révu. Vždyť v jeho době tuto část Plzně zdobily vinice a Lüftnerka je posledním dochovaným vinič- ným statkem ve městě. Přes malý vinohrad – a proč ne s právě národními odrůdami – by na ni byl ve- lice hezký pohled. Rozhodně by však nejprve ve- lice zvážil, zda tak prudkou stráň vůbec zbavit drnu, nenechat ji spíše z obavy před vodní erozí porostlý travou a ovocným stromovím. Oni, ti sedláci, sice neměli žádné střední natož vysoké školy, neměli tituly, ale nechyběl jim fištrón, pověstný selský roz- zum. Byli moudří zkušenostmi, které si předávali z pokolení na pokolení. Ty měly často cenu zlata, protože byly o přežití. Smyje-li déšť mělkou ornicí, z pole zbude neúrodný úhor. Což platí dodnes.

Představit české odrůdy okrasných a užitkových rostlin je určitě výborný nápad. Vždyť česká šlech- titelská tradice je dlouhá a velice úspěšná. O tom ostatně svědčí i zastoupené rostliny. I když jsou jen výseči ze značně rozvinutého portfolia českých šlechtitelských výsledků.

Po několika letech se na statek letos vrátily jiřin- ky. Jednou už zde byly zastoupeny. Ve vynikající ko- lekcí od jejich předního tuzemského pěstitele Ing.

Foto Šárka Sýkorová

Jana Dvořáka z Raspenavy na Liberecku. A společ- ně s nimi i jiřinka Lüftnerka vyšlechtěná na počest zdejších každoročních jiřinkových výstav pěstite- lem ze Lnář u Blatné Svatoplukem Masopustem. Škoda, že bylo za krátko od pěstování jiřinek pro náročnou agrotechniku upuštěno. Letos jsou zde znovu. Opět v reprezentativní ukázce – tentokrá- te z Výzkumného ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví v Průhoních. Co je ovšem opravdu velká škoda – že se Zoologická a botanická zahrada města Plzně nezasloužila o záchranu znač- ného počtu starých českých odrůd jiřinek pěstova- ných ještě před několika lety jejich velkým obdivo- vatelem Vlastimilem Huclem z Plzně-Červeného Hrádku. Mnohé z nich s dobovými vlasteneckými jmény zmizely jednou pro vždy nejen z nabízeného sortimentu, ale jak generace skalních jiřinkářů ne- zadržitelně stárne, tak i ze zahrad. Českou podobu statku by jen zdůraznila slogan Hezké-české by u nich bylo naprosto výstižné.

Ať návštěvníci nad novými výsadbami okolo Lüft- nerky diskutují, ať se jim líbí či nikoliv. Jen, prob- ha, ať kolem nich nejdou bez povšimnutí cestou za obcerstvením ve statkové hospodě. To si rozhodně nezaslouží. Pro množství informací, které jim chtějí sdělit, stejně tak pro pracnost, s níž zde vznikly a bu- dou v příštích letech udržovány a zdokonalovány.

Ing. František Hykš

Minimum pro ochránce a přátele přírody

Šťastné příběhy siroteků

Čáp bílý si na komfort, který mu poskytuje člověk, už zvykl. Hnízdo si staví obvykle na lidmi vybu- dovaném komínu nebo stožáru, využívá k tomu na- chystanou podložku; když je hnízdo příliš objemné, nastoupí ochránce přírody a přebytečná kila odstra- ní. Vždyť během několika let může mít průměr i dva metry. Další pozornost mu ekologové věnují v době hnízdění. Uhyne-li jeden z rodičů, znamená to sil- né ohrožení nové populace. V takových případech jsou obvykle vajíčka nebo mláďata umístována do hnízd k náhradním rodičům. Pravda, zásahy člově- ka do přírodních procesů by měly být co nejmenší, jenže čáp bílý zasluhuje naši ochranu a v místech, kde žije, je ptákem mimořádně sledovaným, oblí- beným, až kultovním.

Záchranná stanice živočichů v Plzni-Doubrav- ce uskutečnila v letošním roce téměř 10 tako- vých transferů, a to s vysokou úspěšností. Jeden byl dokonce mezikrajový, jakožto pomoc kole- gům ze záchranné stanice při Jihočeské zoolo- gické zahradě Hluboká nad Vltavou. Mláďata byla umístěna k čapím rodinkám hnízdícím v Chodové Plané, Starém Sedliši a v Horšov- ském Týně.

Následovala mravenčí práce

U ostatních ptáků řeší ochránce přírody zpravidla záchranu mláďate, které z nejrůznějších důvodů přišlo o rodiče. Bylo tomu tak i v případě včeloje- da lesního nedaleko Hýskova na Berounsku.

Pták je velice zajímavý dravec s rozpětím křídel do 150 cm a velikosti všeobecně známé káně lesní, se kterou si jej lze snadno splést. Patří k ohroženým druhům, i když se vyskytuje u nás v poslední době stále častěji. Jeho jídelníček je

Foto (repro)

úzcí specializovaný na požíráání vos, sršní a jejich larev. Občas nepohrdne malými obratlovci.

Opuštěné mládě bylo převezeno do záchr- anné stanice živočichů ČSOP v Rokycanech, kam Berounsko spádově patří. Optimálním řešením by sice bývala také adopce do náhradního hníz- da, ale přes veškerou snahu nebylo žádné k dis- pozici. Následovala proto mravenčí práce mládě- ho včelojeda krmit hmyzem, kompoty, medem, ale samozřejmě i masitou potravou. V současné době žije v Centru ochrany fauny ČR v Hrachově u Sedlčan.

Bude odvykací kúra úspěšná?

Osud malého, kriticky ohroženého druhu, jeřába popelavého od Rozvadova byl podstatně kompli- kovanější. Sirotek z něj udělalo zřejmě nepovole- né bagrování v místě ptačího hnízdění. Potom žil tři týdny u svého nálezce. Jelikož je u jeřábů velice silná vazba jak na rodiče, tak i toho, kdo jim zasáh- ne do života, byl to pro další vývoj mláďate značný

problém. V důsledku této fixace je uměle odcho- vaný jeřáb bez možnosti návratu do volné přírody. Jako nejlepší variantu vybrali pro malého ptáka plzeňští zvířecí záchranáři převoz do Jihočeské zoologické zahrady v Hluboké nad Vltavou; zdejší jeřábí pár totiž vyseděl dvě mláďata. Jeho prvot- ní komunikace s náhradním rodičovským párem všechny příjemně překvapila, neboť adopce u je- řábů popelavých není vůbec jednoduchá. Jak jsme se aktuálně dozvěděli přímo u zoo, s nevlastními sourozenci se nesnesl a návyku na lidi se nezbavil. S oblibou rozvazoval návštěvníkům tkaničky u bot a i jinak žadonil o jejich pozornost. V současné době je mladý samec od Rozvadova ve společ- nosti jednoho z hlubockých mláďat na „odvykací kúře“ v záchranné stanici živočichů v Rozovech u Temelína, jež je součástí zoo. Zde mu dělají jedi- nou lidskou společnost ošetřovatelé.

Kachní kuriózní story

Jedna z početných plzeňských kachen letos vyseděla mláďata na dvorku uprostřed města obestavěného ze všech stran, další zahníždila nedaleko Nového divadla v truhlíku na květiny. Vyvedla desítku kachniček. Protože to pro ně nebylo vůbec vhodné prostředí, plzeňský zvířecí záchranář K. Makoň je přemístil k nedaleké řece Mži. Samici i mláďata pochytil poté, co se je podařilo vlákat ve spolupráci s jeho majitel- kou do sousedního bytu.

Snad ještě kurióznější je přijetí cizích mláďat do kachní rodiny žijící kousek od záchranné sta- nice živočichů v Plzni-Doubravce. Kachna totiž není pták vhodný pro adopce. Ale tato byla jiná. Nejdříve kachňata zachráněná ze štenovického kanálu a pohybující se za pletivem záchranné stanice volala, později, když se k ní dostala, je přijala za své. Její letošní rodina tak měla rázem 15 mladých.

(kola)

POŘÁD S ČEDIČEM POD NOHAMA

ZNAČNÉ SUCHO A PRAKTICKY CELÝ MĚSÍC BEZ JEDINÉ KAPKY DEŠTĚ JE VELKÉ TÉMA PRO KAŽDOU PŘÍLEŽITOST. JAKO NASCHVÁL ALE PRÁVĚ DNES OD RÁNA VYDATNĚ PRŠÍ A ZDÁ SE, ŽE DO VEČERA VYDRŽÍ. ABY TĚ VODY NEBYLO MÁLO, ZAČÍNÁME EXKURZI PO VEŘEJNOSTI PŘÍSTUPNÉ ČÁSTI DOUPOVSKÝCH HOR U BRAŽECKÝCH HLIŇÁKŮ. MŮJ PRŮVODCE, ING. PETR JISKRA, ODBORNÝ PRACOVNÍK AGENTURY OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY (AOPK) ČR – SPRÁVY CHRÁNĚNÉ KRAJINNÉ OBLASTI SLAVKOVSKÝ LES, VYSVĚTLUJE PROČ PRÁVĚ ZDE:

Text a foto Ing. František Hykeš

Úhošť

Jetel panenský

„Na území Doupovských hor jsou vyhlášeny dvě Evropsky významné lokality – Hradiště a Doupovské hory – a Ptačí oblast Doupovské hory, jež je prakticky překrývá. Evropsky významné lokality chrání především tři přírodní společenstva – stepní trávníky, květnaté bučiny a suťové lesy a charakteristickou faunu, která se na těchto místech vyskytuje. Významnou okrajovou součástí Ptačí oblasti jsou právě i Bražecské hliňáky nacházející se severně od Bochova. Žije zde např. jeřáb popelavý, čáp černý, moták pochop nebo potápka malá. Lokalita je ovšem cenná nejen ornitologicky, ale i herpetologicky a entomologicky. Vyskytuje se zde čolek velký, kuňka ohnivá, početná populace silně ohroženého motýla hnědáka chrastavcového. Na většině z dvanácti rybníků a tůní chovají Vojenské lesy a statky ve dvouletém cyklu lína obecného. Jejich hospodaření je plně v souladu s přírodou, neopomene je pochválit Ing. Jiskra.

Pro počet významných živočišných i rostlinných druhů, které zde mají domov, je připravováno vyhlášení Bražecských hliňáků za národní přírodní památku. Přítomnost denních a nočních motýlů zde pro tyto účely dva roky monitoroval ošetřovatel Zoologické a botanické zahrady města Plzně, přední západočeský specialista na obojživelníky a motýly, Vlastimil Cihlár.

A jak soustava vodních nádrží přišla ke svému jménu? Ing. Jiskra soudí, že se zde dříve těžila cihlářská hlína. „Dodnes jsou na některých místech patrné malé terénní deprese vzniklé těžbou,“ říká.

Je to celý sopečný komplex

Nedaleký lahar u Javorné je excelentní ukázkou tzv. bahnotoku – geologického fenoménu Doupovských hor. Je sice už za tabulkou oznamující hranice vojenského výcvikového prostoru, ale je dobře pozorovatelný z veřejné silnice. „Bahnotok je,“ vysvětluje Ing. Jiskra, „zachovalý ztuhlý proud sopečného popela a kamení smíchaného s vodou. V okolí je jich více, ale tento má krásně od-

kryté čelo,“ doplňuje můj průvodce a přidá ještě nejnovější poznatky o geologii Doupovských hor: „Původní představa, že jsou jedna velká sopka, padla. Nejnovější geologický průzkum jasně dokládá, že jde o sopečný komplex.“

Nikde jinde než u Valče

Cestou za hyalitu od Valče upozorňuje Ing. Jiskra před sjezdem do městečka na obnovu zdejších ovocných sadů, především třešňovek: „Všude pod nohama máme čedič a další nerosty sopečného původu. Kde jsou vulkanické půdy, tam je úrodný kraj.“ Připojí ještě zmínku o bývalých zámeckých pivovarských sklepích, jež jsou významným zimovištěm netopýrů na Karlovarsku.

Hyalit je sklovitá forma polodrahokamu opálu. Jediným jejich nalezištěm v ČR je zalesněný hřeben východně od Valče. Hyalitová lokalita je přírodní památkou, ale to hledače a sběratele drahých kamenů vůbec neodradí od černé těžby. Nebojí se ani závalu, zranění. Vidina nálezů, případně zbohatnutí, neboť hyalit je velice cenný, je silnější.

Nedaleko je další zajímavá lokalita – tentokrát botanická. Na výslunné stráni roste poměrně početná populace u nás vzácného bělavě kvetoucího jetele panonského. Řada botaniků se však domnívá, že nejde o přirozený porost, ale pozůstatek po jeho pěstování jako pícniny.

Výkladní skříň Doupovských hor

Stolová hora Úhošť je už v Severočeském kraji, je ale natolik symbolem Doupovských hor a výkladní skříň jejich přírody, že ji nelze nenavštívit. Je národní přírodní rezervací, její okolí je upraveno jako přírodní park, který slouží k odpočinku lidem z okolí včetně nedaleké Kadaně. Jsou zde vysazené mladé ovocné stromy, je zřejmé, že prostor je pravidelně udržovaný, informace o místě poskytují naučné tabule a naučná stezka. A sotva pod horu vstoupíš a zadíváš se na ni, jakoby tebou projela zvláštní energie. Nabíjející energie. Stolová hora Vladař nad Žluticemi to umí také.

První informace Bc. Radka Fišera, odborníka karlovarského pracoviště AOPK na severočeskou část Doupovských hor, vyrazí dech: „Až do padesátých let minulého století fungovala na protáhlém vrcholku Úhoště ve výšce kolem 590 metrů nad mořem vesnice. Náhorní plošina o rozloze 82 hektarů s jezírky a úrodnou půdou byla obývána od historických dob.“ Od roku 1974 je hora vyhlášena národní přírodní rezervací. Hlavním důvodem ochrany jsou lesostepní a stepní ekosystémy na jejich svazích. Vyskytuje se zde mnoho chráněných druhů rostlin i vzácných druhů hmyzu. „Udržet přírodu ve stavu, pro niž je chráněna, ovšem znamená,“ vysvětluje R. Fišer, „hlídat úbočí před soustavným zarůstáním keří růží, trnek a hlohů. Dalším negativním jevem je šíření v dřívějších letech vysazené borovice černé.“

Roční srážkový úhrn kolem 300 milimetrů a teplé lávové podloží svědčí stepní vegetaci. V rezervaci se vyskytuje zhruba 560 cévnatých rostlin. Řada z nich patří k chráněným a vzácným – jako např. tařice žlutá, tařice skalní, běložárka liliovitá a větvenatá, hvozdk sívý, orchideje pěti-prstka žežulník a vstavač mužský, koniklec luční český, locika vytrvalá, kozinec cizmolistý. Vzácná travina kavyl tu roste dokonce ve čtyřech druzích, z nichž nejvzácnější je kavyl olysálý. V listnatých lesích a křovinách roste krušík široolistý pravý, lilie zlatohlávek, plamének přímý a medovník velkokvětý.

Úhošť je velmi významná lokalita rovněž z hlediska zoologického. Hnízdí tady výr velký, sokol stěhovavý, čáp černý, vyskytuje se ještěrka živorodá, slepýš křehký, užovka hladká a obojková, zmije obecná. Zahlédnout je možné vzácného okáče skalního a ještě vzácnějšího pavouka stepníka černonohého. Setkat se zde lze i s významnými bezobratlými živočichy.

V roce 2016 byla národní přírodní rezervace rozšířena o plochu bývalého vojenského cvičiště kadaňské posádky. Místo je bohaté na ložiska zelené hlíny nebo seladonitu, jež se tu dříve také hojně těžila.

Byly prázdniny, mimo školu se přestěhovala i tato rubrika...

JEDENÁCT ZASTAVENÍ SE VZÁCNÝMI A ZAJÍMAVÝMI ZVÍŘATY

František Hykeš

Na návštěvě v zoo – Česká řeka.

Je pondělí krátce po poledním klidu. Jedna z instruktorek si dává na hlavu červenou čepici výpravčí, zvedá zelenou „plácačku“ a pokyn k odjezdu zvýrazní ještě pronikavě ječivým tónem píšťalky. Imaginární vlak plný dětí vyrazí ke svému prvnímu cíli na trase za pozoruhodnými a vyhytnutím ohroženými zvířaty světa. Zastávkou číslo jedna bude Bělověžský prales na pomezí Polska a Běloruska se svým stádem zubrů evropských. Chybělo málo a tenhle blízký příbuzný amerického bizona byl další položkou na seznamu člověkem vyhubených živočichů...

Stojím před plátnem, na němž je obrázek zvířete a přede mnou sedí více než sedmdesátka dětí. Účastníků tradičního hasičského pobytového tábora v lesích u Drahotínského rybníka nedaleko Plzně. Sboru dobrovolných hasičů Plzeň-Skvřňany jsou proto Sdružení přátel Zoologické a botanické zahrady města Plzně IRIS a zoologická a botanická zahrada. Úvodní slovo plynule přešlo v besedu. Děti se ptají mne, já jich. Některé odpovědi jsou překvapivě přesné. Že desetiletý chlapec vyjmenuje názvy žaludku a předžaludků přežvýkavců, to jsem, příznám se, nečekal. A byl jsem tím potěšen. Nicméně vnitřní obava, zda tahle poznávací expedice dojde až do cíle, je ve mně. Při dopoledním seznamovacím programu jsem si uvědomil, že jedna věc je téma a náplň tábora, průnik a shoda názorů na jeho zaměření s jeho hlavním vedoucím, druhá pak představa a očekávání dětí. Některé jsou tady již několik let po sobě, těší se na ložské, předložské i nové kamarády, jsou zde, protože se jim tady líbí, přijely prožít táborová dobrodružství, možná i náznamy prvních letních lásek. Jsou tu, protože

tak rozhodli rodiče... Kolik jich přijelo prvoplánově proto, aby se dozvěděly něco více ze světa zvířat a přírody?! Určitě to není setkání mladých ochránců přírody.

Nebudu napínat: Na palubě letadel i lodí a znovu vlakem jsme za čtrnáct dní opravdu navštívili všechny světadíly, byli jsme i na severním pólu a blíže poznali dvacítku zvířat.

Velká jednička s hvězdičkou pro astronoma

První táborová středa patří severnímu pólu. Jak kus tak nehostinné země může vydat na celodenní program? Divili byste se! V tomto týdnu je to jeden z nejnabitějších dnů. Exkurze do plzeňské pobočky Českého hydrometeorologického ústavu, filmové nahlédnutí do podvodního světa, beseda s potápěčkou a podvodní fotografkou Alenou Voráčkovou, v podvečer přijíždí astronom z Hvězdárny Rokycany a Plzeň Lumír Honzík. Úvodní přednáška o obloze, planetách a hvězdách je dlouhá téměř dvě hodiny. Děti ukázněně poslouchají, většina z nich dokonce odmítá poutavý výklad přerušit předstávkou. Po večeri se jde na okraj lesa pozorovat třemi dalekohledy nebe v reálu. Člověk by si řekl, že po předchozím programu musí být děti, zejména ty nejmladší a menší, unavené, ospalé. Jenže omyl. Ti nejvytrvalejší dokázali hledět do dalekohledů bez pár minut až do půlnoci. Ke konci viděli nejen vzdálené hvězdy a bližší planety, ale i od severozápadu postupující bouřku.

Všichni, kteří přijeli s táborníky besedovat, vyprávět jim zážitky z expedice či chytání motýlů, prostě všichni, jež jim přijeli sdělit něja-

ké informace, slyšeli na konci svého povídání dětský potlesk. Ale jen jednomu z nich, právě Lumíru Honzíkovi, děti udělily velkou jedničku s hvězdičkou!

Příjemná zpráva od ošetřovatelů

Spolupracovat na programu se zoologickou a botanickou zahradou a nepodívat se do ní, to prostě nejde. Největším zážitkem pro děti bylo samozřejmě krmení žiraf a setkání tváří v tvář s nosorožčím mládětem Růženkou. Před obědem jim v Environmentálním centru Lüftnerka sypal z rukávu jednu zajímavost za druhou z více než devadesátileté historie plzeňské zoo tiskový mluvčí a největší znalec její minulosti Mgr. Martin Vobruba. Druhý den se svěřil: „Nevěřil jsem, že při tom horku a při čekání na oběd budou mít o dějiny zahrady a její obyvatele nějaký velký zájem, mile mě ale překvapily.“ „A představ si,“ hrdě jsem mu sděloval, „že několik dětí vědělo, že původní zoo byla u Radbuzy a jmenovala se IRIS.“

Dobrá a příjemná zpráva přišla i od ošetřovatelů. „Tak pozorné a zvědavé děti, jako ty z hasičského tábora, tu už dlouho nebyly. To je potom radost se jim věnovat a povídat si s nimi,“ nešetřila chválou Růžena Weberová. Některý prázdninový den se věnuje třeba i čtyřem táborům. Takže může porovnávat.

Děti na otázku, kde získaly tak solidní znalosti o zvířatech, jmenují televizní přírodopisné pořady, internet, ale řada z nich také školní výukové programy v plzeňské zoo. Jeden z chlapců spontánně vykřikne: „Ty mě fakt baví.“

Drony útočí na sokoly

Muži okolo nás chodí s arabskou pokrývkou hlavy, ženy v burkách. Nomádi přehánějí početná stáda ovcí z jedné strany údolí na druhou. Jsme totiž právě s Janem Dohnalem z plzeňské zoologické a botanické zahrady a vůdčí osobou záchranného programu za horskou zmijí Latífovou v údolí Lar v Íránu.

K arabskému světu patří neodmyslitelně lov zvěře za pomoci sokolů. Je to i další táborové téma. Petr Moulis je mladý charismatický sokolník z Rokycan. Ještě jednu přednost má: Zaujme,

Sokolník Petr Moulis

Zajímavá výuka

sotva promluví. Arabské kořeny sokolnictví sice pomine, o to více se rozhovoří o méně známé jeho tradici v Čechách: „Sokolnictví, umění lovu s dravými ptáky, je známé již několik tisíciletí. Na našem území se s ním prokazatelně setkáváme v devátém století. Největší rozmach však zažívá ve středověku. Z první poloviny třináctého století pochází latinský spis císaře Fridricha II. O umění lovu s ptáky. Sokolnictví bylo výsadou především šlechty a chovem sokolů a jejich výcvikem se zabývaly významné feudální dvory i církevní řády, které zakládaly sokolnické školy. Vycvičený sokol představoval vzácný dar mimořádné hodnoty a byl často využíván v diplomacii. Pro uchování tradic sokolnictví v Čechách byl v roce 1967 zřízen při Českomoravské myslivecké jednotě Klub sokolníků. V současné době má kolem 500 členů.“ Jediný, kdo Petrův výklad neposlouchal a rušil neustálým vydáváním hlasitých zvuků, byl jeden z jeho dravců – mládě káně Harrisovy.

A přece jen se dostáváme do arabského světa. A to zmínkou o zdejších moderních trendech v sokolnictví – využívání dronů k výcviku dravců

i sledování kořisti. Aby všechny děti, i ty, které nejsou příliš technicky zaměřené, věděly o čem je řeč, sokolnickému podvečeru předcházela díky pochopení vedení Správy informačních technologií města Plzně praktická ukázka těchto stále populárnějších a využívanějších bezpilotních strojů.

Na skok u vakozvířátek

Pomyslným místem obratu je Austrálie. Klokaní do tábora nepřibíhají, proč také, když jeden vypaný má po celou dobu jeho konání čestné místo u táborové vlajky. Nezaběhli se sem ani dingové. Zato plzeňští městští policisté přivezli služební psy a pražský chovatel vlků své miláčky. Samozřejmě vlky evropské, protože vlci australské, pochopitelně vakovlci, poněvadž které australské zvíře přece nemá vak, člověk vyhubil vlastně nedávno – ve 20. stol.

Potlesk pro všechny táborníky

Posledním zastavením před návratem na tábořovou základnu je Středomoří. Ten krásný kus

Evropy (ale také Afriky) ve znamení plameňáků a také jediné evropské opice – makaka magota – žijícího v oblasti Gibraltaru. O její existenci se až tak obecně neví, ale několik táborníků ji podle indicií identifikuje naprosto přesně. Dobré jsou děti i v případě dalších pořádně těžkých otázek až chytáků. Na závěr dávám jednu, v níž jsou obvykle vedle jak ta jedle i dospělí. A také právě tohoto stromu se týká. Zdá se být docela jednoduchá. Jenže... Zní: Dokáže mi přinést jedlovou šišku? Nad hlavu letí pouze jediná ruka. Fakt jsem zvědav. Chlapec přesvědčivě zakrouží hlavou a dodá: „Nepřinesu, protože jedlové šišky se rozpadají na stromě.“ „Ano, samozřejmě, máš pravdu,“ a dodávám: „Zatleskejme mu. Ty o přírodě opravdu něco víš!“ Byl to ale vlastně potlesk pro všechny táborníky. Jejich vědomosti o přírodě si ho zasloužily. A kolik dalšího se o ní během tábora dozvěděli. Kolik nového se naučili. Vždyť procestovali všechny světadíly světa!

Foto: táborové album

Zoologické zahrady III. tisíciletí

KDO JINÝ, NEŽ PŘÁVĚ ZOOLOGICKÉ ZAHRADY BY MĚLY BÝT JEDNÍM Z HLAVNÍCH PILÍŘŮ ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVY MLADÉ GENERACE. PŘÍLEŽITOSTÍ A FOREM JE ZDE MNOŽSTVÍ.

ŠKODA, ŽE LEMUR ZŮSTAL NEPOKŘTĚNÝ

Foto FOTO FACE (2x)

Patronem chovu lemura kata v plzeňské zoo se stal u příležitosti zahájení školního roku s ROP Jihozápad jeho nejvyšší představitel a náměstek hejtmána Plzeňského kraje Ivo Grüner (vpravo). Na snímku spolu s ředitelem Zoologické a botanické zahrady města Plzně ing. Jiřím Trávníčkem.

Naprosto bez komerce, bez laciných poutových atrakcí a naopak plný environmentálních, dovednostních a vědomostních úkolů a otázek, takový byl Dětský den s ROP Jihozápad na počátku června. Přesně takový, jak by měl dětský den v zoo vypadat. Jednotlivé třídy plnily úkoly rozmístěné po zahradě, a když dorazily do cíle u pavilonů žiraf a nosorožců vybudovaných za evropské peníze, mohli si žáci ještě vyzkoušet jaké mají vědomosti o Evropské unii. Uf, s hlavními městy některých států se pořádně zapotili a vyjmenovat s kým, která země sousedí, bylo zvláště u těch menších, nad jejich síly. Ostatně i dospělí se někdy nestrefili. Byl to test sebezpoznání jakými jsme Evropany, nakolik známe naše sousedy a vůbec členské státy EU. Po téměř již deseti letech pod společnou evropskou vlajkou.

Obdobné mělo být i zahájení školního roku s ROP Jihozápad. Jen s ještě bohatším programem. Připraveno bylo slavnostní uvítání školáků v lochtínské amfiteátru, který byl zrekonstruován právě prostřednictvím Regionálního operačního programu Jihozápad, následovat měl environmentální film, několik křtin zvířátek, speciální sokolnické ukázky, na děti čekaly dvě soutěžní naučné stezky. Zřejmě zvolené datum – druhý den školy – způsobilo, že zájem, jaký měly školy o červnový dětský den, se nezopakoval. Mládě lemura kata připravené pro vítěznou školu tak zůstalo nepokřtěné. Třeba se najde jiná příležitost... (hš)

ŠKOLNÍ VÝLETY SE SLEVOU

Ve snaze co nejvíce zpřístupnit žákům zoologické a botanické expozice, environmentální výchovu a další aktivity nabízené Environmentálním centrem Lüftnerka, poskytuje Zoologická a botanická zahrada města Plzně dlouhodobě školám s výraznou slevou na vstupném výukové permanentky a tzv. environmentální vstupny. V minulém školním roce tuto nabídku s cílem učinit zahradu zajímavou při výběru míst školních výletů na zkoušku rozšířila o systém slevových bonusů. Jednoduše řečeno – čím více přijede z jedné školy dětí, tím budou mít nižší vstupné. Nabídky využilo ke čtyřicítce škol, což je na první ročník akce docela slušný výsledek. Při pohledu na jejich adresář je zřejmé, že v tomto školním roce se bude třeba více zaměřit na propagaci této možnosti ve školách v sousedních krajích. (rd)

Mediterrán po africku

„Na dovolenou k moři v Tunisku se létá letadlem, my, odvážní přátelé přírody, jsme vyrazili z Prahy autobusem. Bylo to maximálně praktické, protože jsme byli mobilní a mohli jsme se co nejvíce přiblížit zdejší přírodě,“ říká na úvod jedna z účastnic exkurze teraristické společnosti TERASPOL, botanička plzeňské zoologické a botanické zahrady Mgr. Václava Pešková.

„Cesta nebyla ani příliš dlouhá. Prakticky jeden den autobusem do italského Salerna a z něho dalších přibližně čtyřadvacet hodin trajektem přes sicílské Palermo do tuniského přístavu La Goulette,“ shrnuje přesun botanička.

PROSOLENÁ VEGETACE

První dotek s přírodou měla expedice v okolí stře-dotuniského města Sfax u nedalekých rozlehlých salin, což jsou přírodní nádrže, v nichž se odpařuje sůl z mořské vody. Odpařovací cyklus trvá 10 až 11 měsíců. Počasí tu totiž není až tak horké, jak by se mohlo zdát. Průměrná roční teplota je 20 °C. V lednu až březnu kolísá od nuly k 15 stupňům; až od června do srpna je zde kolem pětadvacíti. Místní továrna vybudovaná v roce 1952 vyrobí ročně 350 000 tun soli. Oblast je zajímavá především ornitologicky. Místní se chlubí, že zde hnízdí přes 100 ptáčích druhů, když v celé zemi – mimochodem dvakrát větší než je naše republika, ale s přibližně stejným počtem obyvatel, jich žije 390. Nepřehlédnutelní jsou rybáci podobní rackům, kolpíci s výrazně lžicovitými zobáky, ptáci krasavci plameňáci. Flóra, zejména podél cest kolem solných van, je především slanomilná: z nejčastějších jejich zástupců jsou to slanorožce, slanobíly, limonky (statice), solničky. Nepřehlédnutelný je kosmatec třpytivý – přivandrovalec z jižní Afriky rostoucí všude.

SETKÁNÍ S MÍSTNÍM ŽIVOTEM

„Směřem na sever země se charakter krajiny výrazně mění. Projíždíme zemědělsky intenzivně využívanými oblastmi, jimž vévodí olivovníkové porosty, ale také suché, až k zemi vypasené travní porosty. V El Jemu nelze navštívit velice zachovalé římské koloseum ze 3. stol. našeho letopočtu. Je to vlastně také naše první setkání s místním životem. Arabským tržištěm, jakým si bleším trhem, kde se prodává všechno možné dovezené z Evropy, s dětmi na jednohrbých velbloudech. A se špinou, všude se povalujícími odpady, především plasty. Když vidíme u stánku zavěšené maso obalené hejnem much, otřese se odporem. Ale brzy zjišťujeme, jak rychle přivykáme místním podmínkám. Nic jiného vlastně ani nezbyvá,“ vypráví bezprostřední zážitky V. Pešková a pokračuje: „Dalším setkáním s římskou historií byla návštěva města Dugga, vzdáleného 100 kilometrů od metropole země. Průvodce tvrdí, že jde o nejzachovalejší římské město na africkém kontinentu. Stejně jako exkurze do minulosti je pro mne zajímavý pohled na různé zidky ze zajímavou synantropní vegetací, tj. vegetací vyskytující se v blízkosti lidských obydlí.“

SKRÝŠ PŘED HORKEM

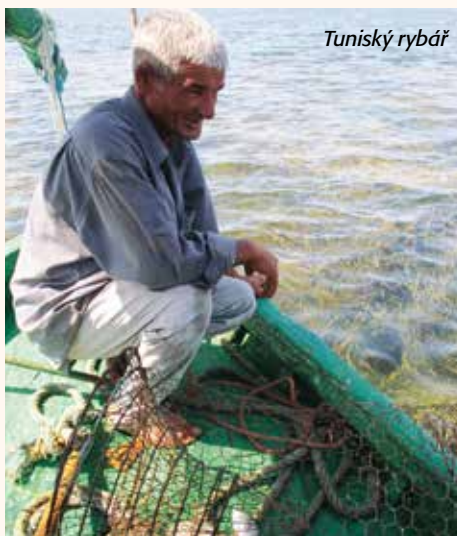
Ain Draham je letovisko v pohoří Khroumirie, okrajově v výběžku Atlasu. Tuniští boháčci se sem jezdí ukrývat před letním horkem. V osmi stech

Korkové duby u Ain Drahamu.

Saliny u Sfaxu s výskytem plameňáků.

Tuniský rybář

metrech nadmořské výšky je zde i uprostřed léta do 25 °C, v zimě napadne i jeden metr sněhu. Všude okolo rostou háje korkového dubu; v místní továrně se dělají z korku zátky. V roce 1942 byl v okolí zastřelen poslední severoafrický lev. Z fauny tak do dnešních dnů zbyli šakali, divoká prasata, králci. Vegetace v dubových lesích je poměrně chudá. Nepřehlédnutelné jsou ovšem velké porosty kolem 1,5 m vysokého vřesovce obrovského a drobné keřiky voňavých čistů a levandulí. Barvami hýří jednotlivé druhy bodláků. I když jsou pro Tunisko charakteristické listnáče, poměrně hojně zde roste borovice halepská, typická středomořská dřevina.

„Bohužel místo je jen sedm kilometrů od alžírských hranic a tomu odpovídají počty

Kosmatec třpytivý

ozbrojenců a regulace volného pohybu,“ přidává ne zrovna příjemný zážitek účastnice expedice.

„O flóře Tuniska neexistuje žádná dostupná literatura, na internetu je pár informací. Vůbec jsem netušila, co mám očekávat. Zda budu nadšená, nebo zklamaná,“ světuje se V. Pešková. „Nakonec jsme se seznámili s šesti zásadními biotopy: Slanomilnými společenstvy, lesy s převahou korkového dubu, u letoviska Tabarca se skalní vegetací, písčnými dunami s jalovci fénickým a červenoplodým, ale také s porosty sítiny, šachorů a pomořanky přímořské. Dále samozřejmě v této oblasti se vsudypřítomnými machchami, což jsou rozlehlé porosty ostnitéch křovin a nízkých stromů s bylinným podrostem. Vzhledem k tomu, že jsme zde byli na přelomu června a července, většina rostlin už byla odkvetlých a tvořila semena a plody. Ve srovnání s evropskou mediteránní květenou, zejména řeckou, tuniská je nepoměrně chudší,“ bilancuje botanička.

ZÁŽITKY NA ROZLOUČENOU

Několik dnů před koncem pobytu strávili účastníci v Cap Serratu. Sice v turistickém kempu, ale většinou sami, stranou přímořskému cizineckému ruchu. A přesně podle úsloví – to nejlepší na konec – právě odsud si V. Pešková odvezla dva velké zážitky. „V okolí byl shořelý les a macchie, ale většina rostlin znovu obrážela, znovu se začínala zelenat. V Tunisku značně rozšířené nízké palmy žumary, keře i stromy. Po ohni zdánlivě mrtvé, ale plameny je nezničily. Je úžasné, jakou má příroda schopnost regenerace! Obdobně úchvatný byl pohled v deltě řeky Azzayatine na právě kvetoucí rozsáhlé porosty oleandrů rozprostírající se mezi jejími jednotlivými rameny. Měly krásnou růžovou barvu a květy obalené nejrozmanitějším hmyzem poletujícím sem a tam...“

Národní park Ischkal (Iškal), rozkládající se podél stejnojmenného jezera ležícího mezi Cap Serratem a hlavním městem Tunisem, náleží od roku 1980 ke světovému dědictví UNESCO. Obrovské jezero s rozlehlými mokřady je především ptáčím rezervací. Zimuje zde na 180 ptáčích druhů. Různých druhů rostlin tu lze najít až k šesti stovekám. „Panuje zde přísný režim,“ přidává vlastní poznatek botanička a pokračuje: „Park lze navštívit jen z okružní cesty, z níž se hledí na jezero. Osvětu a edukaci poskytuje naučné centrum při vstupu do parku.“

Pro nás je Středomoří především jeho evropská část. Je tomu tak i v zoologicko-botanické expozici v Zoologické a botanické zahradě města Plzně. Jenže ono má i svoji africkou část. Právě jsme do ní letmo nahlédli. (rz)

Foto Václava Pešková

Aby mokřadů neubývalo

V minulém čísle jsme byli v horských výšinách, v tomto se budeme pohybovat spíše v nížinách a rovinách, poněvadž právě ty jsou místem nejčastějšího výskytu mokřadů. Než se pustíme do odpovědí na soutěžní otázky, definujme si tato významná přírodní stanoviště: Sladkovodní mokřady zahrnují řadu různých životních prostředí jako jsou rybníky, jezera, řeky, bažiny, rašeliníště. Poněvadž zamokřené půdy v krajině začalo vlivem působení člověka od poloviny minulého století výrazně ubývat, jsou mokřady od roku 1972 chráněny Ramsarskou úmluvou (přijata v iránském Ramsáru 2. února). Ještě česko-slovenská federace k ní přistoupila symbolicky téhož datumu, ovšem až v roce 1990. Mokřady vyžadují systematickou ochranu, jelikož jsou domovem stovek druhů rostlin a živočichů, především pak ptáků. V ČR je pod ochranou zmíněné úmluvy 14 mokřadů.

- 1 Od čeho je odvozen název pro obojživelníky?
- 2 Pelikán a plameňák – dva ptáci spjatí s mokřady. Kterého z nich má ale ve znaku Zoologická a botanická zahrada města Plzně?
- 3 Typickou mokřadní krajinou u nás je: A/ Šumava – B/ Třeboňsko – C/ okolí Máchova jezera
- 4 Rašeliníště na Šumavě se nazývají: A/ černavy – B/ slatiny – C/ bahníka
- 5 Ke květeně rašeliníšť patří i specifické rostliny, které si vylepšují příjem živin chytáním drobného hmyzu. Jedna z těchto hmyzožravců se jmenuje: bažinatka okrouhlostá, zvonečnice bahenní, pryskyřník plamének, rosnatka okrouhlostá, mařinka vonná, moučkovka smrdutá?

Odpovědi zasílejte na adresu: hykes@plzen.eu, (nezapomeňte uvést poštovní adresu) nebo: ZOO a BZ m. Plzně Pod Vinicemi 9 301 00 Plzeň a těšte se na zajímavé knihy o přírodě!

Výherci ze 4. čísla časopisu IRIS, ročník 2016: Dana Kehrťová, Teplá; Josef Brychcín, Plzeň; Zdeňka Lorencová, Teplá.

Správné odpovědi na soutěžní otázky: 1/ liány jsou popínávané rostliny; 2/ pekari páskovaný připomíná prase; 3/ největší deštný prales světa se rozkládá v povodí Amazonky; 4/ tento prales je v Jižní Americe; 5/ na nové zemědělské půdě po vykácení pralesa se pěstuje nejčastěji sója.

Výherci z 1. čísla časopisu IRIS, ročník 2017: Ing. František Krejčí, Mariánské Lázně; Vlasta Chaloupková, Plzeň; Ivo Fišer, Plzeň.

Správné odpovědi na soutěžní otázky: 1/ obyvatelům indických tropických opadavých lesů je slon indický; 2/ větší je slon africký; 3/ monzunové deště se vyskytují na indickém subkontinentu; 4/ období sucha trvá kolem čtyř měsíců; 5/ tropické opadavé lesy se nacházejí mezi obratníky Raka a Kozoroha.

Jak získat časopis IRIS

Časopis si je možno předplatit formou úhrady poštovního. Poplatek za posílání čtyř čísel činí 60 Kč. Částku lze uhradit poštovní poukázkou, kde nezapomeňte uvést účel platby – PŘEDPLATNÉ IRIS, nebo bankovním převodem. V tomto případě je třeba sdělit jméno a adresu objednavatele. Na poštovní poukázce musí být vždy uvedena adresa: ZOO a BZ Pod Vinicemi 9, 301 00 Plzeň.

Časopis lze získat též v jeho distribučních místech:

V Plzni na adrese vydavatele, v Akva tera na Palackého tř. 5 a dále na radnici, v městském informačním centru na nám. Republiky, na Krajském úřadu Plzeňského kraje, v Národním institutu pro další vzdělávání v Čermákově ul. 18, ve Studijní a vědecké knihovně PK a na obvodních úřadech Plzeň 1 až 4.

V Karlových Varech na Krajském úřadu Karlovarského kraje, magistrátu města, v Národním institutu pro další vzdělávání v Západní 15 a ve Stanici mladých přírodovědců ve Staré Roli.

V Chebu v Domě dětí a mládeže Sova.

Časopis lze získat i ve většině střediskových knihoven v Plzeňském a Karlovarském kraji.

Do základních a mateřských škol v Plzeňském a Karlovarském kraji je IRIS distribuován prostřednictvím obcí s rozšířenou působností.

Smrk „pamatující si“ Karla IV.

Kdepak – nejstaršími stromy nejsou duby a lípy. Jsou to šumavské smrky! Nad Plešným jezerem byl objeven smrk ztepilý, který už rostl v dobách vlády Karla IV., římského císaře a krále českého. Nakonec ho přežil, než uschnul v roce 1994 vlivem kůrovcové kalamity, o 616 let. Objeven byl v rámci dendrologického průzkumu uskutečněného v roce 2016 výzkumníky z Mendelovy univerzity v Brně. Přestože měl jeden metr nad zemí průměr kmene pouhých 58 cm, dožil se nejméně 623 let! Spíše ale ještě o deset let více. Největší přírůstek měl v 18. století. Výzkum věkové struktury šumavských horských smrčů pomocí metody klínových výřezů trvá již deset let. Za tu dobu odebrali odborníci přes 500 vzorků dřeva. Podle Tomáše Kouteckého z Mendelovy univerzity je koncentrace smrků výjimečného stáří v karu Plešného jezera naprosto unikátní, a to i v širším středoevropském kontextu. Během výzkumu zde bylo objeveno sedm stromů, jejichž věk přesahoval 500 let. Pro turisty je nejznámější ze zdejších smrkových „starců“ Švejdův smrk s 559 letokruhy nacházející se u turistické značky vedoucí na Plechý. Jen pro zajímavost – nejstarší objevené dřeviny v Boubínském pralese mají následující věk: smrk ztepilý – 523, buk lesní – 427 a jedle bělokorá – 451 let. (zh)

VÝZNAČNÝ ENTOMOLOGICKÝ NÁLEZ

Významný objev učinili v Zoologické a botanické zahradě města Plzně RNDr. Lukáš Čížek, Ph.D. a RNDr. Pavel Šebek, Ph.D. z Entomologického ústavu Biologického centra Akademie věd ČR v Českých Budějovicích. Ve starém pařezu (starém maximálně 60 let) zde objevili pozerky tesaříka obrovského. Brouk obývá většinu Evropy. V ČR žil do poloviny 20. století v teplejších oblastech prakticky všude v pařezích a pastevních lesích, řčními kaňony se dostával i do vyšších poloh. Ze západních Čech jsou udávány pouze historické nálezy z okolí Domažlic, ze Štáhlav a z Hodovízu; Západočeské muzeum v Plzni vlastní dva nedatované jedince z Manětína.

Objev je zajímavým dokladem nedávné přítomnosti tesaříka obrovského přímo na území Plzně. Dnes se v Plzeňském kraji nevyskytuje, nejbližší jej nalezneme ve východní části Chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko, kde je centrem jeho výskytu Lánská obora. Nález dále ukazuje, že tesařík obrovský byl v Plzeňském kraji rozšířenější, než se dosud předpokládalo a že na území města nebo v jeho těsné blízkosti přežil nejméně do poloviny 20. století.

Populace tesaříka obrovského je po opuštění pařezinového hospodaření odkázána na mohutné staré duby. I těch ale rychle ubývá, protože vyžadují nízký zápoj korun. V podmínkách našich stále houstnoucích lesů nemají takové stromy šanci přežít. (rd)

Foto autoři nálezu a (repro)

ZOOTRHY PLZEŇ V ROCE 2017

se konají v Kulturním domě Peklo v Pobřežní ulici v termínech:
7. 10., 4. 11., 2. 12.

Prodej, nákup a výměna terarijních živočichů, exotických rostlin, krmiv, chovatelských potřeb a literatury. Jejich přejímka od 6 do 9 hod.
Cena stolu 100 Kč. Rezervace: 777 578 676.

Kuřáci, pozor!

Zoologická a botanická zahrada je podle zákona od 31. 5. nekuřácká. Kouření je povoleno výhradně v kuřáckých koutcích v blízkosti gastro provozů a míst soustředěného pohybu návštěvníků.

AUTOCENTRUM TA

Jediný autorizovaný prodej a servis v Plzni
specializující se exkluzivně na vozy ŠKODA

JEDEME V TOM SPOLU

PRODEJ & SERVIS

Plzeň, Tylova 70, www.autocentrumta.cz

RPVET

VETERINÁRNÍ KLINIKA

Dvořákova 9, 301 00 Plzeň

mob.: +420 777 802 165 tel.: +420 377 422 494

e-mail: r.protiva@rpvet.cz, www.rpvet.cz

► MOŽNOST TELEFONICKÉ OBJEDNÁVKY DOMA NA DANÝ TERMÍN

► ROZVOZ KRMIV PO PLZNI NAD 10 KG ZDARMA

**ORDINAČNÍ HODINY: Po-Pá 9.00-19.00 hod.
So 9.00-11.00 hod.**

24^h VETERINÁRNÍ POHOTOVOST ☎ 777 802 165

**Podzim a zima jsou ideální období
pro preventivní zákroky:**

- Kastrace psů, fen, koček, kocourů
- Odstranění zubního kamene v celkové anestézii ultrazvukem
- Preventivní vyšetření seniorů (senior screening)
- Vakcinace proti lymeské borelióze

Nezapomínejte
na blechy.
Jsou celý rok.
Proto používejte
ektoparazitika
i v zimě.

10% sleva

na celá balení spot-on antiparazitik
Akční ceny na ostatní druhy antiparazitik
obojky až na 8 měsíců

Chovatelské potřeby a krmiva
nakoupíte v našem e-shopu eshop.rpvet.cz

Návštěvníkový servis

ZOOLOGICKÁ A BOTANICKÁ ZAHRADA
MĚSTA PLZNĚ

otevřena denně duben – říjen od 8 do 19 hod. (pokladny do 18 hod.)

Vstupné: dospělí 150 Kč, zlevněné 110 Kč.

Děti do tří let vstup zdarma.

Rodinné vstupné: dva dospělí + dvě děti 490 Kč.

Listopad – březen od 9 do 17 hod.

Vstupné: dospělí 100 Kč, zlevněné 70 Kč, rodinné 310 Kč.

Děti do tří let vstup zdarma.

Parkoviště 50 Kč. Společné vstupné ZOO a BZ + DinoPark:

dospělí 240 Kč, zvýhodněné 170 Kč, rodinné 770 Kč.

Pernamentky ZOO a BZ – rodinná (dva dospělí, dvě děti 1 500 Kč).

V pondělí senioři v ZOO a BZ 30% sleva!

Psi do ZOO a BZ přístup nemají!

AKVA TERA Palackého tř. č. 5

Denně od 10 do 19 hod., vstupné: dospělí 40 Kč, zlevněné 20 Kč.

Poslední vstup v 18,30 hod.

**Pro opakované návštěvy ZOO a BZ
i AKVA TERA využijte výhodných permanentek!**

Zoologická a botanická zahrada města Plzně

Pod Vinicemi 9, 301 00 Plzeň

tel.: 378 038 325

<http://www.zooplzen.cz> e-mail: zoo@plzen.eu

Aktuální kulturní akce také na: www.iris-zooplzen.cz

facebook: Zoo Plzeň, Sdružení Iris